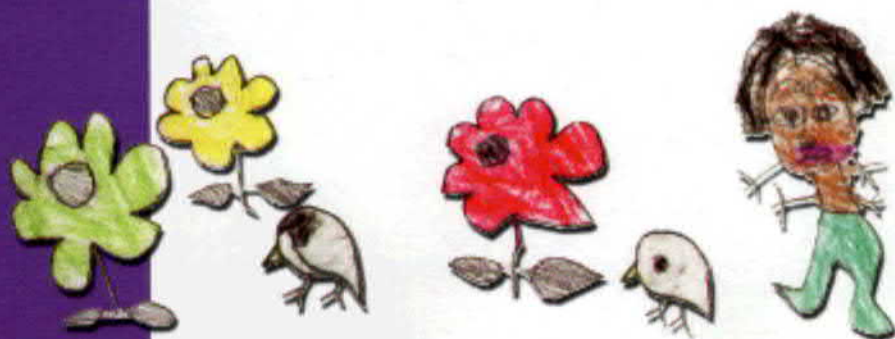




20 ปี
สปช.

การศึกษาพิเศษ : องค์ความรู้และกระบวนการทัศน์

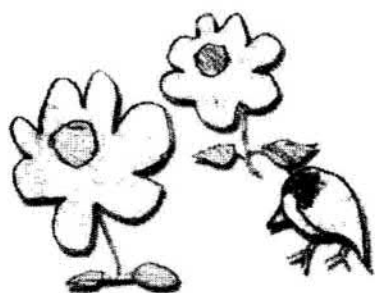
“...โอ้คุณขอคนครูที่ช่วยให้โอ้ได้มาโรงเรียน
ถ้าโอ้ได้ไม่ได้มาโรงเรียน ก็ต้องนั่งเฝ้าอยู่ที่บ้านไม่มีเพื่อน
เล่นหลายๆ ไม่ได้พบคุณครู โอ้ก็เลยอ่านหนังสือไม่ออก
เขียนไม่ได้ โอ้ได้ขอแม่มาโรงเรียน โอ้ได้ให้แม่พามาโรงเรียน
แม่เข้าทุกวัน...”



การศึกษานิตย : องค์ความรู้และกระบวนการค้น



นางสาว ส.ป.





การศึกษาพิเศษ : องค์ความรู้และกระบวนการทัศน์

- รวบรวมและเรียบเรียง : สิริมา หมอนไหม
พิมพ์ครั้งที่ 1 : พุทธศักราช 2543
จำนวน : 35,000 เล่ม
เอกสาร : สนม.สปช. ลำดับที่ 82/2543
ISBN : 974-7797-89-5
จัดพิมพ์เผยแพร่ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ

<http://www.onpecice.moe.go.th>

คำนำ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกันให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของตน โดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้น ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลและรับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กในวัยเรียนได้จัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาของเด็กแต่ละกลุ่ม ทั้งรูปแบบปกติและการศึกษาพิเศษที่จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กพิการ เด็กที่มีความสามารถพิเศษและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กที่ต้องการทางการศึกษาในลักษณะที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละคน ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีงบประมาณ 2523 จนถึงปัจจุบันรวมเวลาถึง 20 ปี ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนางานในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้น เพื่อเผยแพร่ประสบการณ์และผลการดำเนินการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา เนื้อหาในเล่มเป็นการรวบรวมและสรุปประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนได้ศึกษาเรียนรู้ ถึงข้อดี ข้อด้อย วิธีการ ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งผลที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อคิด เป็นบทเรียน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป



(นายชลอ กองสุทธิใจ)

เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กันยายน 2543



กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2529-2543 การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นการให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้พัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม แม้จะยังไม่สามารถ จัดบริการได้ครอบคลุมและทั่วถึงเด็กในวัยเรียนทุกคน รวมทั้งยังต้อง พัฒนาในอีกหลายด้าน แต่ก็นับได้ว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ความสำเร็จที่เกิดจากการรวมพลังของผู้ปฏิบัติงานทุกคนที่ทุ่มเท พลังกาย พลังใจ มีความมุ่งมั่น อดทน และเสียสละมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ การจัดการเรียนร่วมยังเป็นโครงการพิเศษ ยังไม่อยู่ในความสนใจของ สังคมและยังไม่เป็นที่ยอมรับของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จนถึงวันนี้... วันที่เรียนร่วมได้รับการตอบรับจากสังคม และเป็นงานหนึ่งที่โรงเรียน ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย อันเนื่องจากแรงผลักดันทั้งในเชิงกฎหมาย นโยบาย และจากบุคคลต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขอขอบคุณผู้ปฏิบัติงานทุกคน ทั้งนักวิชาการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่ช่วยให้การจัด การเรียนร่วมก้าวมาถึงจุดนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพิเศษ ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม ดร.พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ และ อาจารย์ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีความมุ่งมั่นร่วมต่อสู้และทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติมาโดยตลอด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขอ
ขอบคุณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา สถาบันราชภัฏ
ที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ มูลนิธิ
ธรรมมิกชนเพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ โรงพยาบาล ประชาสงเคราะห์ และหน่วยงาน
เครือข่ายต่างๆ รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลต่างๆ ที่มีอาจ
กล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ
ช่วยให้เราสามารถทำงานในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ได้อย่างรอบด้าน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขอ
ขอบคุณบุคคลและหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นแทนเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษทุกคน ที่ท่านได้ให้โอกาสและมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ให้เขาเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

กิตติกรรมประกาศ

เปิดเล่ม

1

ปฐมบท การศึกษาพิเศษ : การศึกษาสำหรับเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษ

5

1 ข้อมูลเบื้องต้น

8

2 สภาพการดำเนินงาน

10

ภาค 1 อดีตและปัจจุบัน

19

3 15 ปี แห่งการพัฒนา

21

4 กระบวนการพัฒนางาน

40

การพัฒนาบุคลากร

41

การวิจัยและติดตามประเมินผล

44

การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ

55

การผลิตเอกสารและสื่อ

61

การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย

69

5 ผลการทำงาน : สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่

72

โอกาสทางการศึกษา

72

ผลผลิตและผลลัพธ์

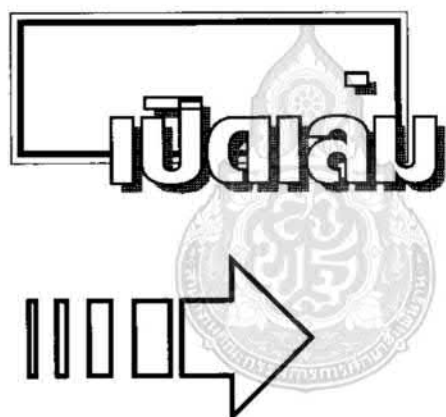
76

ผลกระทบ

78

ภาค 2	จากนโยบาย...สู่...การปฏิบัติ	83
6	เอกภาพในนโยบายหลากหลายวิธีการ	85
7	จากโรงเรียนสู่ชุมชน จากชุมชนสู่โรงเรียน	90
8	รูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา	96
9	จากใจ...ครู	118
ภาค 3	ภาพอนาคต : โรงเรียนเพื่อเด็กทุกคน	129
10	บทเรียนจากอดีต	131
11	เส้นทาง สู่...อนาคต	140
ปัจฉิมบท	บทสรุป	146
บรรณานุกรม		150







หนู จ๋า หนู
 หนูจะเป็นใคร
 หนูจะมาจากไหน
 หนูจะเป็นอย่างไร
 แต่...หนูคือ...เด็กไทย
 คือ...หัวใจของชาติ

การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากกระบวนการจัดบริการการศึกษาในรูปแบบปกติสำหรับเด็กทั่วไปไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ จึงต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของเด็กเหล่านี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่มทุกประเภท มีสภาพและความต้องการที่หลากหลายเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน อาทิ เด็กชาวไทยภูเขา ชาวเล เด็กเร่ร่อน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นต้น การจัดบริการการศึกษาในรูปแบบปกติสำหรับเด็กทั่วไป ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กเหล่านี้ได้ จึงได้จัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีการปรับแนวทางการจัดทั้งรูปแบบและวิธีการให้สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กแต่ละประเภท ทั้งนี้จะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กแต่ละคนจะได้รับ

การศึกษาพิเศษ : องค์ความรู้และกระบวนการทัศน์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “การศึกษาพิเศษ” การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 จนกระทั่งปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2543 และจะดำเนินการต่อไปในอนาคต การดำเนินงานนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็กพิการซึ่งมีผลการปฏิบัติงานที่เห็นเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ เรื่องราวที่น่าเสนอทั้งหมดเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน งานวิจัย ประกอบกับประสบการณ์ที่ได้ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ และจากการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเรียบเรียง และบางส่วนจะเป็นข้อเขียนของคนทำงานในพื้นที่เพื่อบอกกล่าวถึงภาพอดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

- ปฐมบท** **การศึกษาพิเศษ : การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**
 ว่าด้วยภาพรวมของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มต่าง ๆ ทั้งเด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- ภาค 1** **อดีตและปัจจุบัน**
 มีเนื้อหาว่าด้วยกระบวนการพัฒนางานในแต่ละยุค จากจุดเริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการ และผลการดำเนินงาน
- ภาค 2** **จากนโยบาย...สู่การปฏิบัติ**
 ภาพสะท้อนของคำว่า “เอกภาพในนโยบาย หลากหลายรูปแบบและวิธีการ” ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งในระดับจังหวัดและโรงเรียน รวมทั้งความคิด ความรู้สึก จากคนทำงาน โดยเฉพาะครูซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด
- ภาค 3** **ภาพอนาคต : โรงเรียนเพื่อเด็กทุกคน**
 เป็นการย้อนมองอดีต เพื่อเป็นบทเรียน รวมกับความหวังและความฝันของผู้เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของความเป็นจริงเป็นแนวทางในการเตรียมการ เพื่อก้าวสู่ “โรงเรียนเพื่อเด็กทุกคน”
- ปัจฉิมบท** **บทสรุป**
 ความหวังและความฝันจะเป็นจริงได้ หากทุกฝ่ายร่วมใจกัน พัฒนางาน



การศึกษาพิเศษ

: การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

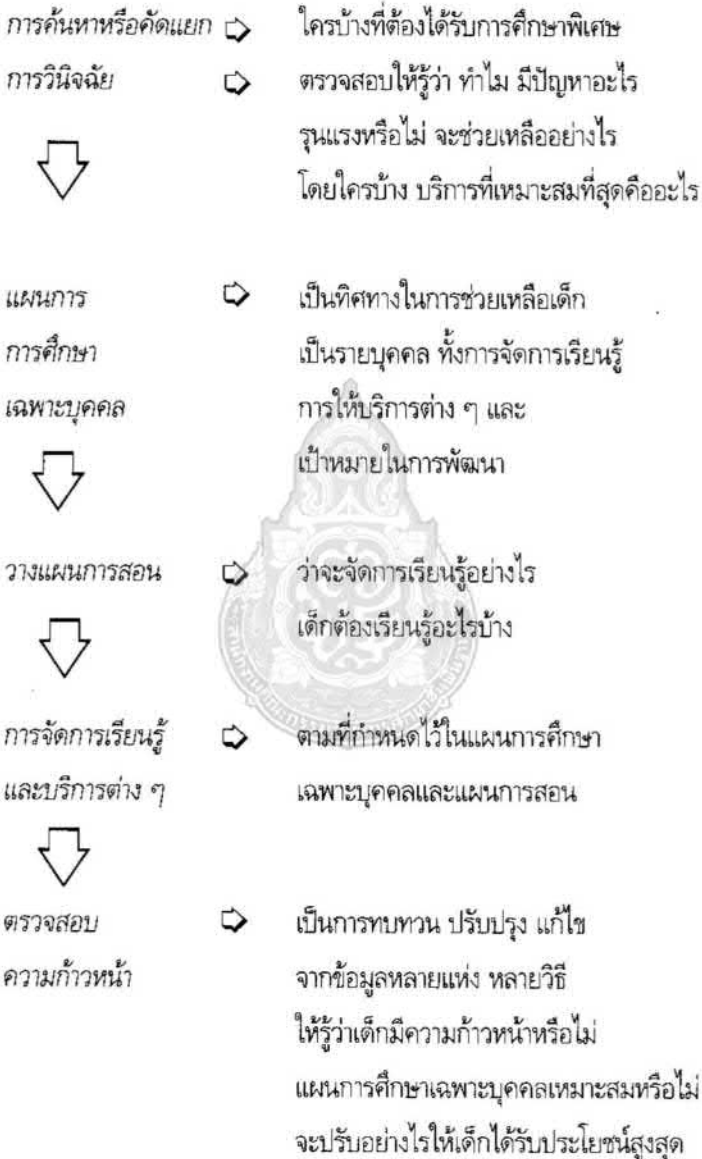
“ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ
ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด”

ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 ประเด็นการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงและอยู่ในความสนใจของนักวิชาการและประชาชนทั่วไป โดยมีความพยายามที่จะแก้ไขจุดบกพร่องของกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ และพัฒนาการศึกษาให้สามารถพัฒนาคนของประเทศให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ ความพยายามดังกล่าวปรากฏผลชัดเจนนับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คุ่มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 43 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ทำให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารงานและจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้กับทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเด็กพิการหรือด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสองว่า “การจัดการศึกษา สำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” โดยมีหลักการจัดการศึกษาที่ต้อง ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษา และต้องการความช่วยเหลือแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากเหตุบกพร่องทาง ร่างกาย สติปัญญา จิตใจและอารมณ์ ความด้อยโอกาสต่าง ๆ รวมถึงเด็กที่มีความ สามารถพิเศษ การจัดการศึกษาในรูปแบบปกติจึงไม่สามารถให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาเต็มศักยภาพได้ จึงต้องจัดการศึกษาในลักษณะพิเศษ เพื่อให้สอดคล้อง กับความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีรูปแบบและ วิธีการจัดที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การเรียนร่วมกับเด็กปกติ จัดเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะ จัดในโรงพยาบาล หรือในสถานพินิจ เป็นต้น

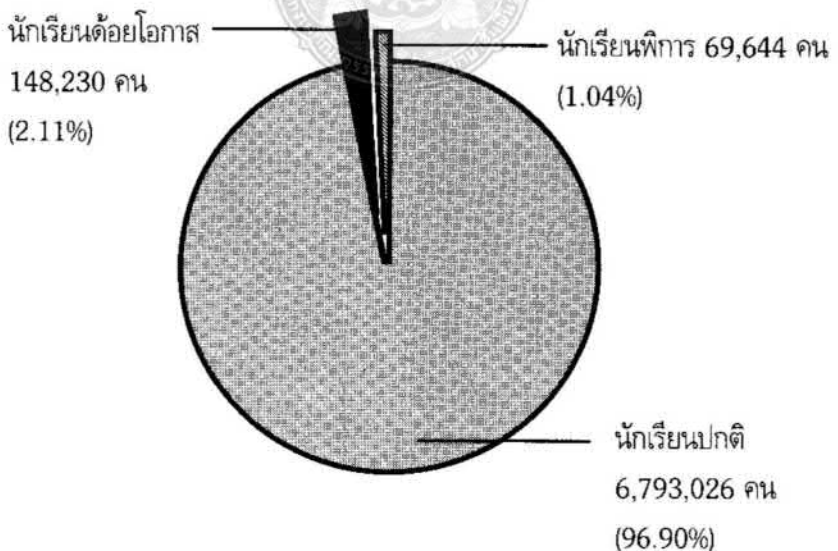
หลักการพื้นฐานในการจัดการศึกษาพิเศษจะถือว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญสุด จึงเป็น การให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยเริ่มจาก



1. ข้อมูลเบื้องต้น จำนวนนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานศึกษาในสังกัดครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ จำนวน 30,620 โรงเรียน มีนักเรียนในความรับผิดชอบทั้งสิ้น 7,010,900 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนปกติ 6,793,026 คน นักเรียนที่ด้อยโอกาสประเภทต่างๆ จำนวน 148,230 คน และนักเรียนพิการ จำนวน 69,644 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2542) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1 2 และ 3

แผนภาพที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนปกติ นักเรียนด้อยโอกาสและนักเรียนพิการ
ในปีการศึกษา 2542



2. สภาพการดำเนินงาน

นโอบา

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มต่าง ๆ มีการดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย และมีหลายรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น โครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ โรงเรียนแบบพึ่งตนเองของเด็กในชุมชนเขตภูเขา โครงการครูอาสาสอนเด็กพิการตามบ้าน นับได้ว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ในด้านโอกาสยังไม่สามารถจัดได้ทั่วถึงและครอบคลุมเด็กทุกประเภท รวมทั้งมีเด็กกลุ่มใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและขาดการดูแล เช่น เด็กกำพร้าจากครอบครัวที่เสียชีวิตเพราะโรคเอดส์ เด็กเรื้อรัง เด็กที่ย้ายติดตามผู้ปกครอง เป็นต้น

เพื่อให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดถึงย่างเข้าปีที่สิบหก ได้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเป็นนโยบายพัฒนาการศึกษา 4 ประการ คือ

นโยบายพัฒนาการศึกษา

4 ประเด็น

- ประเด็นโอกาสทางการศึกษา
- ประเด็นคุณภาพการศึกษา
- ประเด็นประสิทธิภาพทางการศึกษา
- ประเด็นความสอดคล้อง

โอกาส..... เด็กไทยไม่ว่าจะเกิดที่ไหน

จะเก่งหรือไม่ จะมีหรือจน

ต้องได้เรียนจนจบชั้นประถมศึกษา

และมีโอกาสเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทั่วหน้า

คุณภาพ.... จะมีโอกาสได้รับการพัฒนาที่สมดุล

ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา

อย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคน

พึงได้รับ และมีโอกาสพัฒนา

ไปจนเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

สำหรับเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2542) ว่า

“เร่งรัดการให้บริการการศึกษาให้เด็กกลุ่มด้อยโอกาส และเด็กพิการทุกประเภทอย่างทั่วถึง โดยมีรูปแบบและวิธีการ จัดที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการ พัฒนาเต็มศักยภาพ”

แนวทาง
ดำเนินงาน

ให้พื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผน จัดค้น พัฒนางานและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจะเป็นผู้สนับสนุนข้อมูล วิชาการ ประสานงาน งบประมาณ ตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน และผลักดันเป็นนโยบาย หรือเป็นโครงการร่วมกันระหว่างพื้นที่กับส่วนกลาง เช่น

- ☐ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาและ นวัตกรรมที่เหมาะสมกับเด็กพิการและ เด็กด้อยโอกาสทุกประเภท อาทิ การพัฒนารูปแบบโรงเรียนพึ่งตนเอง
- ☐ เปิดขยายการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กพิการ กับเด็กปกติ
- ☐ สนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา เป็นพิเศษ แสวงหาความร่วมมือในด้าน ต่างๆ ให้สามารถจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ☐ สนับสนุนค่าใช้จ่ายและปัจจัยที่จำเป็น เช่น ทุนการศึกษา อาหารกลางวัน เครื่องแบบ ค่าพาหนะ

รูปแบบ
การจัดการศึกษา

เด็กด้อยโอกาส

- ☐ จัดโรงเรียนแบบพักนอนสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล
- ☐ จัดห้องเรียนเคลื่อนที่หรือหมุนเวียนครูไปตามหย่อมบ้านที่เด็กไม่สามารถเข้ามาเรียนได้
- ☐ จัดการศึกษาทั้งนอกระบบ ทั้งระบบการทำหลักสูตรเร่งรัด การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และการเทียบประสบการณ์
- ☐ การเรียนแบบรวมชั้น

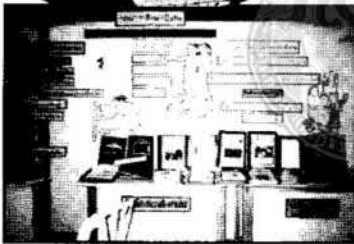
เด็กพิการ

- ☐ จัดการเรียนร่วมในโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ
 - เรียนร่วมบางเวลา
 - เรียนร่วมเต็มเวลา
 - จัดชั้นเรียนพิเศษ

ฯลฯ

- ☐ จัดการเรียนรู้นที่บ้าน
- ☐ จัดการเรียนรู้นทั้งที่บ้านและโรงเรียน

กิจกรรมและ โครงการ



ได้มีการจัดกิจกรรมและโครงการ
ที่ดำเนินงานในการพัฒนาเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษกลุ่มต่างๆ การดำเนินงาน
จะเป็นลักษณะของการศึกษารูปแบบการ
จัดการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สามารถเรียนจนจบ
และมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การประสาน
ความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินการ
ในพื้นที่ โดยสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติสนับสนุน
การดำเนินการ กิจกรรมที่สำคัญ คือ

1. โครงการและกิจกรรมเพื่อ
พัฒนาการศึกษาสำหรับเด็ก
ด้อยโอกาสเช่น ชาวเขา ชาวเล
ชนกลุ่มน้อย เช่น โรงเรียน
พึ่งตนเอง ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน
เชียงราย พะเยา เป็นต้น การ
จัดการศึกษาสำหรับชนเผ่า
ตองเลื่อง ที่จังหวัดแพร่
การจัดการศึกษาสำหรับชาวเล
ที่จังหวัดพังงา

2. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

มีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาเอดส์ โดยความร่วมมือจากกระทรวงสาธารณสุข มีการดำเนินงานดังนี้

- ☐ การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากสถานการณ์ติดเชื้อเอดส์
- ☐ การพัฒนาการเรียนการสอน ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง แบบมีส่วนร่วมเพื่อ
 - ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ
 - มีความตระหนักในการป้องกันตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้ป่วยโรคเอดส์ได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ทั้งโดยตนเองติดเชื้อเอดส์และพ่อแม่ป่วยหรือตายด้วยโรคเอดส์
- ☐ จัดทำคู่มือดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการดูแลเด็กกลุ่มดังกล่าว

3. แรงงานเด็ก

มีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทครูผู้สอนในการป้องกันการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เป็นธรรม โดยได้รับความช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากองค์กรแรงงานระหว่างประเทศและโครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก เพื่อช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนหนึ่งที่ต้องออกจากโรงเรียนโดยไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ส่วนหนึ่งออกไปประกอบอาชีพ อีกส่วนหนึ่งเรียนต่อในระดับมัธยมตอนต้นและต้องออกกลางคัน เข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยให้ครูผู้สอนตระหนักในเรื่องการใช้แรงงานเด็กในกลุ่มนักเรียนและประชาชนในชุมชนเป็นโรงเรียนนำร่อง 82 โรงเรียน 4 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญและบุรีรัมย์

4. การดูแลช่วยเหลือเด็กที่ยากจน ขาดแคลน เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เรียนจนจบการศึกษา โดยทุนการศึกษา อาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน เครื่องแบบ เครื่องเขียน แบบเรียน เงินอุดหนุน เงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายของนักเรียนและค่าพาหนะ

5 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา มีการดำเนินงานในหลายลักษณะ คือ



- ☐ การพัฒนาบุคลากร
- ☐ การพัฒนาการจัดการเรียน
- การสอนและนวัตกรรม
- ☐ การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิ
- งบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์และ
- กายอุปกรณ์สำหรับเด็ก เอกสารต่าง ๆ
- ☐ การวิจัยและติดตามประเมินผล
- ☐ มาตรฐานการศึกษา
- ☐ การพัฒนาระบบการจัดการเรียนร่วม

ในปีงบประมาณ 2544 มีกิจกรรมที่สำคัญคือ

○ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่พิเศษ (พื้นที่จุดบอด) 12 จังหวัด คือ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ตาก น่าน สตูล ระนอง นราธิวาส ศรีสะเกษ ขอนแก่น มุกดาหาร กาญจนบุรี โดยดำเนินการนร่่อง 1 โรงเรียน ในการพัฒนารูปแบบ ในการจัดการศึกษา ปรับเปลี่ยนการบริหาร จัดการงบประมาณ บุคลากร พัฒนาหลักสูตรและแนวทางจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กด้อยโอกาส และพื้นที่ปกติ 64 จังหวัด

○ ทดลองนำร่องรณรงค์ประกันโอกาสทางการศึกษา แก่เด็กด้อยโอกาส เขตพื้นที่ อำเภอมวกก่อย จังหวัดเชียงใหม่

○ การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีแนวโน้มออกกลางคัน

○ การเทียบโอนผลการเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

○ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มเด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ภาค 1

อดีต...และ ปัจจุบัน

3 15 ปี แห่งการพัฒนา

4 กระบวนการพัฒนางาน

- การพัฒนาบุคลากร
- การวิจัยและติดตามประเมินผล
- การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ
- การผลิตเอกสารและสื่อ
- การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย

5 ผลการทำงาน : สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่

- โอกาสทางการศึกษา
- ผลผลิตและผลลัพธ์
- ผลกระทบ



15 ปี

แห่งการพัฒนา

รัฐนิวซีแลนด์และสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจหรือสังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึง ส่วนในเรื่องการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการให้การศึกษาแก่เด็กพิการนั้น สามารถจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดรวมในโรงเรียนธรรมดาได้ตามความเหมาะสม

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2520

ในปี พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2520 ที่จะจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพให้เป็น "การประถมศึกษาเพื่อปวงชน" ได้เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบของการเรียนร่วม เพื่อให้กลุ่มเด็กพิการที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา ได้รับการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง สามารถเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติในสังคมปกติ ในขณะนั้น ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง จึงมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการ

ปีการศึกษา 2533 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาพิเศษในระดับประถมศึกษา ขึ้นในกองวิชาการเพื่อรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ปีการศึกษา 2537 ได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มงานเป็นการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษาพิเศษ และเปลี่ยนชื่ออีกครั้งในปีการศึกษา 2540 เป็นด้านส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา และได้เพิ่มงานอีกด้านหนึ่งคือด้านวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ในสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีผลดีต่อการพัฒนางานการศึกษาพิเศษทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ในการพัฒนางานแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

ยุค 1 การแสวงหารูปแบบและแนวทางการจัด (พ.ศ. 2529 - 2534)

ยุค 2 การขยายโอกาสทางการศึกษา : การจัดการเรียนร่วม
(พ.ศ. 2535 - 2539)

ยุค 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน)

ยุค 1 การทดลองรูปแบบ และแนวทางการจัด

(พ.ศ. 2529 - 2534)

หลักสิทธิมนุษยชน

“เด็กทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน
ในการศึกษา การได้รับบริการทางการ
ศึกษาและอื่น ๆ จนสามารถได้รับ
ประโยชน์สูงสุดตามศักยภาพของตน”



ปรัชญาการจัดการเรียนรู้

“การให้เด็กมีโอกาสได้มีโอกาสเรียน
ร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กมีความ
เข้าใจชีวิตกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐาน
สำคัญที่จะให้บุคคลเหล่านั้นสามารถ
ดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่าง
มีความสุข”

ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2535 การจัดการศึกษาของชาติเป็นการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพและการขยายโอกาสทางการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแก่กลุ่มคนในชนบท รวมถึงคนพิการและผู้ด้อยโอกาส จึงได้ขยายการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับกลุ่มเด็กพิการ ในรูปแบบของการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน บนหลักสิทธิมนุษยชนและปรัชญาการจัดการเรียนร่วม เริ่มจากการทดลองรูปแบบ การเตรียมการขยายผลการดำเนินงาน และขยายงานในบางพื้นที่ โดยมีการดำเนินงานดังนี้

ปีงบประมาณ 2529

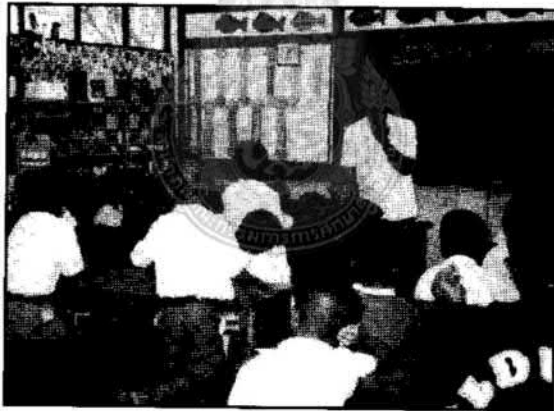
จัดทำโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ โดยสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการทดลองจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และทางสติปัญญาที่โรงเรียนพญาไท โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนวัดเวตวันธรรมมาวาส

เพื่อศึกษารูปแบบของการดำเนินการ แนวโน้มของความเป็นไปได้ของการจัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลไปประยุกต์ใช้ในการขยายผลการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดอื่น ๆ

ปีงบประมาณ 2530-2532 เป็นช่วงการเตรียมการเพื่อขยายผล การจัดการเรียนร่วม มีการเตรียมการพัฒนาบุคลากร โดยการพัฒนาลัทธิสูตร การฝึกอบรม ผลิตสื่อสำหรับใช้ในการฝึกอบรม เอกสารคู่มือ เพื่อใช้เป็นแนวทางใน การปฏิบัติงานและพัฒนาเครื่องมือในการคัดแยกเด็ก โดยได้รับความร่วมมือช่วย เหลือจากกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา และภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ยังร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญ ศึกษา มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์และ องค์การ HKI (Helen Keller International) ในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสายตากับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ นครสวรรค์ และพิษณุโลก



ปีงบประมาณ 2533-2534 มีการเปิดขยายการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด และมีการพัฒนาบุคลากร ทั้งครูผู้สอน คณาจารย์ที่สังกัดจังหวัดที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษและผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งจัดสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณสำหรับโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ในปีงบประมาณ 2534 มีโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมทั้งสิ้น 144 โรงเรียนใน 97 อำเภอ 28 จังหวัด มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา 3 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นทางการได้ยิน และสติปัญญา จำนวน 1,009 คน



ยุค 2 การขยายโอกาสทางการศึกษา

(พ.ศ. 2535 - 2539)

เป็นระยะที่ขยายผลการดำเนินงานทั่วประเทศและเปิดขยายการจัดการเรียนร่วมเต็มพื้นที่ใน 76 จังหวัด รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมเพิ่มขึ้นเป็น 4 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทางหูได้ยิน ทางสติปัญญา และทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ในปีการศึกษา 2539 มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 7,926 คน และมีโรงเรียนที่เปิดการเรียนร่วม รวม 2,038 โรงเรียน

มีการดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย



การประชุมสัมมนาและฝึกอบรม กลุ่มศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอน

- สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนโดย จัดเอกสาร/สื่อ เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน เช่น คู่มือการดำเนินงาน คู่มือการจัดการเรียนร่วม วิดีทัศน์ จัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กแต่ละประเภท เช่น เครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบรลล์ เครื่องช่วยฟัง วิทยุเทป ฯลฯ



- จัดห้องเสริมวิชาการสำหรับการเสริมทักษะด้านต่าง ๆ จำนวน 12 ห้อง 12 โรงเรียน
- จัดอัตราจ้างชั่วคราวครูรายเดือน จำนวน 286 อัตรา
- จัดสรรงบประมาณเป็นค่าวัสดุให้โรงเรียน เพื่อจัดหาสื่อที่เหมาะสมโรงเรียน โรงเรียนละ 3,000 บาท และงบประมาณดำเนินการในระดับจังหวัด

ชุด 3 การพัฒนาคุณภาพการจัด

(พ.ศ. 2540 - 2543)



เป็นจุดเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน
ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มี
การปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการดำเนินงาน
อาทิ

❖ เปิดขยายบริการ โดยใช้กลุ่ม
โรงเรียนเป็นฐานการบริการ

❖ กระจายอำนาจในเรื่องของ
งบประมาณ, วิธีการ และรูปแบบการดำเนินงาน

❖ มีการประสานความร่วมมือ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ

❖ ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงานมากขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมีหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ กฎหมายและ
นโยบายต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาของชาติ มีการ
ปฏิรูปการศึกษา ทั้งการศึกษาปกติและการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ
ทุกกลุ่มด้วยในระดับกระทรวงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ
ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาพิเศษ

**รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540**

**พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542**

**นโยบาย
กระทรวงศึกษาธิการ**

**ปี พ.ศ. 2542
ปีการศึกษา
เพื่อคนพิการ**

ปี พ.ศ. 2543

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องจัดขึ้น ด้วยวิธีการที่
เหมาะสมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่น้อยกว่า
สิบสองปี”

มาตรา 48

“การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความ
บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม
การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือ
ทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้
หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคล
ดังกล่าวมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ”

มาตรา 10 วรรคสอง

“คนพิการทุกคนที่อยากเรียน
ต้องได้เรียน”

“คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนา
คุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม”

ในการวางแผนดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในระยะ 5 ปี ตั้งแต่ปี 2540-2544 ได้นำผลการดำเนินงาน สภาพปัญหาอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นฐานในการบริการ และเปิด**ขยายการจัดการเรียนร่วมครอบคลุมทุกกลุ่มโรงเรียนอย่างน้อย กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน เป็นโรงเรียนศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ รวม 4,221 โรงเรียน และรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท**

ในปีงบประมาณ 2541 มีการพัฒนาบุคลากรและสนับสนุนงบประมาณ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ให้โรงเรียนเช่นเดียวกับการดำเนินงานในระยะที่สอง มีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ เพื่อฝึกอบรมครูได้ทันต่อการเปิดขยายการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา ผลิตชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และสื่อต่าง ๆ สำหรับใช้ในการฝึกอบรม สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางาน

ในปีงบประมาณ 2542 และ 2543 มีการดำเนินงานในส่วนของการส่งเสริมพัฒนาวิทยากรแกนนำทางการศึกษาพิเศษเพื่อไปฝึกอบรม ขยายผลหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การศึกษาวิจัย และประเมินผลคุณภาพการศึกษาพิเศษ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อ และมาตรฐานการศึกษา

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความสามารถเฉพาะด้านโดยจัดเข้าค่ายต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กีฬา ฯลฯ และจัดประกวดดนตรี นักร้อง เป็นต้น ปีการศึกษา 2543 เป็นปีแรกที่โรงเรียนศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษทุกโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กกลุ่มนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษหลายกิจกรรมที่ผ่านมาในช่วงปีการศึกษา 2542 และ 2543 ได้แก่โครงการคณิตศาสตร์เพชรยอดมงกุฏ เป็นการแข่งขันทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และ 5-6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษาในระดับนี้ เช่น โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนสาธิต เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากพระราชกานาภิกรม วัดไตรมิตร กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมภาษาไทยกับเพลง โดยร่วมกับกรมศิลปากร จัดในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สุพรรณบุรี เชียงใหม่ และ จังหวัดตรัง อีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมความสามารถด้านภาษา คือการประกวดเรียงความสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดอื่นทั่วประเทศ โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก พระครูพิพัฒน์วุฒิสาคกร เจ้าอาวาสวัดหลักสอง จังหวัดสมุทรสาคร

ในปี 2540-2543

กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ

- ☐ งานพัฒนาบุคลากร
- ☐ งานวิจัยและติดตามประเมินผล
- ☐ งานพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ
- ☐ มาตรฐานการศึกษา
- ☐ การสนับสนุนการดำเนินงาน
- ☐ งานผลิตและเผยแพร่





1. งานพัฒนาบุคลากร

1. อบรมวิทยากรแกนนำระดับจังหวัด สำหรับฝึกอบบรมครูการศึกษา-พิเศษ ตามหลักสูตรฝึกอบบรมครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) จังหวัดละ 4 คน จำนวน 304 คน
2. ฝึกอบบรมครูการศึกษาพิเศษ ตามหลักสูตรฝึกอบบรมครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) จำนวน 4,221 คน โดยใช้ สื่อประสม ได้แก่ ชุดฝึกอบบรมด้วยตนเอง (14 เล่ม) และสื่อทางไกล การอบรมเข้มและฝึกปฏิบัติ และนิเทศภายในภายนอก เพื่อประเมินการปฏิบัติ
3. ประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนรูปแบบเรียนร่วม ในปี 2542 จำนวน 4,221 คน
4. ฝึกอบบรมครูเพื่อพัฒนาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่จังหวัดแพร่
5. การพัฒนาวิทยากรแกนนำระดับชาติ



2. งานวิจัยและประเมินผล

1. ประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับประถมศึกษา
2. จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนตามสภาพที่เป็นจริงสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
3. การวินิจฉัยและการประเมินศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล
4. วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สังเคราะห์นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ พัฒนารูปแบบ ทดลองรูปแบบในการจัดกิจกรรมเสริม วิเคราะห์ข้อมูล สรุปความก้าวหน้าทางการเรียน ผลิตสื่อ
5. วิจัยเชิงคุณภาพ การติดตามนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนจบระดับประถมศึกษาและที่ออกกลางคัน
6. การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง "การเรียนรู้ร่วม : มุมมองจากผู้ปฏิบัติจริง"

3. งานนิเทศงานอรรถวิทย์และกระบวนการ

1. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม
2. การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก

4. งานมาตรฐานการศึกษา

จัดทำมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม
พุทธศักราช 2543

5. งานสนับสนุน

1. จัดซื้อเครื่องมือคัดแยกเด็กแป้นหมุน (DIAL-R) และเครื่องมือคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. จัดซื้อเครื่องช่วยฟังสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. จัดซื้อหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ จำนวน 14 รายการ
สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
4. จัดครูอัตราจ้างชั่วคราวรายเดือน
5. จัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ตามรายหัวคนละ 300 บาท



6. ววนผลิตเอกสารและสื่อ

1. ผลิตวีดิทัศน์ ชุด “การจัดการศึกษาพิเศษ” เผยแพร่รายการทางสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจำนวน 14 เรื่อง เป็นสื่อเสริมประกอบการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ
2. คู่มือดำเนินการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ และคู่มือนิเทศและประเมินผลครูการศึกษาพิเศษ
3. ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาและจัดพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่
 - ❖ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส
 - ❖ การจัดการเรียนร่วม
 - ❖ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก
 - ❖ การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กเร่ร่อน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
4. จัดพิมพ์เอกสารชุดพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม การวิจัยในชั้นเรียน, รายงานการวิจัย, เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษ

ปัญหา อุปสรรค

1. ผู้รับผิดชอบงานในระดับจังหวัด/อำเภอมีน้อย มีภาระงานอื่น ๆ มาก งานการศึกษาพิเศษเป็นงานที่ละเอียดอ่อน และมีปริมาณงานมาก ทำให้ผู้รับผิดชอบงานไม่สามารถพัฒนางานได้เต็มที่ ประกอบกับยังขาดการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะช่วยเหลือครูได้
2. การคัดแยกเด็กยังไม่ถูกต้องทั่วถึง เนื่องจากหลายสาเหตุ ขาดความรู้ ความเข้าใจ เครื่องมือที่ได้รับจัดสรรมีน้อย ยุ่งยากในการใช้ ไม่มีเครื่องมือที่ง่ายในการปฏิบัติงานของครู/โรงเรียน
3. การนิเทศติดตามผลในทุกระดับไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง
4. ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ ไม่มีผู้ให้คำแนะนำปรึกษา รวมทั้งขาดแหล่งศึกษาหรือเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน



5. บุคลากร

ผู้บริหารทุกระดับยังไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุนในการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ บางส่วนเห็นว่าเป็นเพียงนโยบายตามยุคของผู้บริหารระดับสูง และเห็นว่าเป็นภาระในการจัด เป็นการลงทุนกับคนส่วนน้อย

ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนร่วม เทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ และมีผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนปฏิเสธ ไม่ยอมรับเด็กเข้าเรียน เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น

ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เทคนิควิธีการ และขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภท ทำให้ครูขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ประกอบกับขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัด การประเมินผล การเลื่อนชั้น ครูผู้สอนเด็กพิเศษส่วนหนึ่งมีภาระงานมาก ทั้งการเป็นครูประจำชั้น/ประจำวิชา รวมทั้งงานตามโครงการต่าง ๆ ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลและพัฒนาเด็กรายบุคคล ตามหลักการทางการศึกษาพิเศษ รวมทั้งมีเด็กหลายประเภท เป็นภาระหนักที่ครูจะต้องทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงไม่สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้เท่าที่ควร

ขาดความร่วมมือจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนเดียวกัน จึงไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้ปกครอง ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง บางคนไม่ยอมรับ ไม่ยอมส่งเด็กเข้าเรียน

กระบวนกร

พัฒนางาน

การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการดำเนินงานทั้งในเรื่องของการ พัฒนาด้านวิชาการ การพัฒนาบุคลากร และการสนับสนุน เพื่อให้โรงเรียน สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 8 (2540-2544) ซึ่งถือว่าเป็นระยะที่มีการพัฒนางานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้



1. การพัฒนาบุคลากร

เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงานการจัดการศึกษาพิเศษ เพราะในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กพิการ ซึ่งมีหลายประเภทและเด็กแต่ละประเภทจะมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันไป การจัดการเรียนการสอนจะต้องสามารถสนองต่อความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ โดยการดำเนินการของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็ก สดาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัย มูลนิธิ/องค์กรพัฒนาเอกชน และการดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

รูปแบบการพัฒนาบุคลากรมีทั้งการประชุมสัมมนา การฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันเป็นการพัฒนาที่มงานทั้งในระดับชาติและจังหวัด

การพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ ดังนี้

1. การฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ

การพัฒนาครูซึ่งดำเนินการในระยะแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2539 นั้น ได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2531 ใช้สำหรับฝึกอบรมครูเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะ เจตคติที่ดีและสามารถปฏิบัติงานได้ระยะเวลาในการอบรมไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง หรือไม่น้อยกว่า 30 วันทำการ มีครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ตามหลักสูตรนี้ จำนวน 222 คน ในปี 2541 มีการปรับหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (หลักสูตร 200 ชั่วโมง) โดยปรับเนื้อหาวิชาและเปลี่ยนแปลงกระบวนการฝึกอบรมในขั้นตอนเดียวมาเป็นการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและเข้ารับการอบรมเข้มในภาคความรู้และฝึกปฏิบัติ เป็นหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) ซึ่งเป็นการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การอบรมภาคความรู้เชิงวิชาการ ด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองจากชุดฝึกอบรมเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ จำนวน 14 เล่ม

ขั้นตอนที่ 2 อบรมเข้มและฝึกปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 กลับไปปฏิบัติงานและจะมีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งไปนิเทศและประเมินผลการทำงานนำไปใช้ในโรงเรียนตามเกณฑ์ และใช้หลักสูตรดังกล่าว ฝึกอบรมครู ตั้งแต่ปีงบประมาณ

2542

ในปี 2542 มีครูที่เข้ารับการอบรม กลุ่มโรงเรียนละ 1 คน รวม 4,221 คน

2. การพัฒนาวิทยากรแกนนำการศึกษาพิเศษระดับจังหวัด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มอบให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมครูตามหลักสูตรการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) โดยจัดชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง วิทยุทัศน์ และหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ตลอดจนเครื่องมือคัดแยกเด็กให้ นอกจากนี้ยังจัดอบรมวิทยากรแกนนำให้จังหวัดละ 4 คน ประกอบด้วย ศึกษาานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 1 คน ศึกษาานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนร่วม 1 คน และครูการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 หรือ ครูการศึกษาพิเศษที่มีวุฒิปริญญาตรี/โท การศึกษาพิเศษ 1 คน เข้ารับการอบรม 5 วัน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่จะนำไปฝึกอบรมเข้มและฝึกปฏิบัติให้ครู การสร้างทีมงานในระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน ร่วมกันวางแผนและสามารถจัดฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษได้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายในการทำงานการศึกษาพิเศษ

3. การพัฒนาวิทยากรแกนนำการศึกษาพิเศษระดับชาติ

ในการพัฒนาวิทยากรแกนนำมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อสร้างทีมงานในลักษณะเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจการศึกษาพิเศษเฉพาะด้าน
2. สามารถให้คำปรึกษาและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่/เขตปฏิบัติการได้

ผู้เข้ารับการอบรมได้แก่ นักวิชาการการศึกษา ศึกษาานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษาานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รวมทั้งครูการศึกษาพิเศษ จากจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนกลาง และแต่ละภูมิภาค รวม 30 คน

2. การวิจัยและการติดตามประเมินผล

การจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเอง และสังคมได้ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การวิจัยและติดตามประเมินผล เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการศึกษา ในปีงบประมาณ 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เริ่มศึกษาวิจัยติดตามประเมินผล เพื่อเป็นการทบทวนกระบวนการทำงาน และใช้เป็นบทเรียนในการปรับปรุงการดำเนินงานและการวางแผนงานในอนาคต งานวิจัยที่ดำเนินการ เช่น

1. การติดตามนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนจบระดับประถมศึกษาและที่ออกกลางคันก่อนจบระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2539-2540

2. การจัดการเรียนร่วม : มุมมองจากผู้ปฏิบัติจริง
มีสาระสำคัญดังนี้

1. การติดตามนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนจบระดับประถมศึกษาและที่ออกกลางคันก่อนจบระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2539-2540

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง 16 จังหวัด

ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดูจากความสามารถในการเรียนต่อ การประกอบอาชีพ และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนร่วมมีคุณภาพอยู่ในระดับหนึ่ง มีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ

- ❖ เด็กที่กำลังศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา มีผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับที่พอใช้ และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนต่อได้
- ❖ สำหรับความสามารถในการประกอบอาชีพของนักเรียนพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพอย่างเป็นอิสระ สถานประกอบการจะต้องฝึกทักษะเด็กเพิ่มเติม ส่วนสาเหตุที่สำคัญในการว่างงานของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และออกกลางคันนั้น พบว่าเนื่องมาจากการขาดความสามารถในการเรียนเพราะสภาพความบกพร่องของเด็ก

รายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ความสามารถ ในการเรียนต่อ

ในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ผลการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา และทักษะที่ได้รับจากโรงเรียนประถมศึกษา ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน ดังนี้

องค์ประกอบ	ผลการศึกษา
1. ผลการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ผลการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ เป็นตรรกะนี้ว่าคงจะสามารถเรียนต่อได้ แต่อาจมีปัญหาในการเรียนบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และพบว่าเด็กจะเรียนได้ดีในวิชาสังคมศึกษา
2. ความรู้และทักษะที่ได้รับจากโรงเรียนประถมศึกษา	มีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนต่อได้ แต่ยังขาดทักษะที่จำเป็นในบางวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
3. ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน	นักเรียนบางคนที่เรียนได้ดีขึ้นหรือมีความสามารถพิเศษในบางด้านหรือหลายด้าน เช่น ด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ถ้าได้รับการสนับสนุนจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนต่อตามศักยภาพของแต่ละคน
นอกจากนี้ยังมีสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ เช่น ความประสงค์ของผู้ปกครอง ความต้องการในการเรียนต่อของเด็ก และการสนับสนุนจากโรงเรียนเดิม เป็นต้น	

ความสามารถ ในการประกอบอาชีพ

ของนักเรียนที่จบชั้น ป.6 พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้อย่างเป็นอิสระ สถานประกอบการที่รับเด็กเหล่านี้เข้าทำงานจะต้องฝึกทักษะเด็กเพิ่มเติม หากเป็นการทำงานกิจการครอบครัว หัวหน้าครอบครัวจะทำหน้าที่ฝึกทักษะให้แก่เด็ก โดยในบางกรณีอาจทำให้ดูเป็นตัวอย่างหรือชี้แนะให้เด็กเข้าใจเป็นขั้นตอนง่ายๆ ที่ละขั้น องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของเด็ก ได้แก่

- ◆ สภาพความบกพร่อง ที่จะทำได้ดีในบางอาชีพ
- ◆ ความต้องการของผู้ปกครอง
- ◆ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของเด็กเอง
- ◆ การได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในการเตรียมความพร้อมเพื่อประกอบอาชีพจากโรงเรียนและการสนับสนุนของผู้ปกครอง สถานประกอบการ

ความสามารถในการนิวตันเฮว และการอยู่ร่วมกันในสังคมขอเด็กที่ว้าวาน

2555555555

พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กว่างงานนั้น เนื่องจากการขาดความสามารถในการเรียนเพราะสภาพความบกพร่องส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำให้ต้องออกกลางคัน และไม่มีความสามารถเพียงพอในการประกอบอาชีพ หรือไม่สามารถทำงานที่ย่งยากซับซ้อนมากได้ สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้บ้าง สามารถทำงานบ้านบางอย่างได้ ซึ่งอาจหารายได้โดยรับจ้างได้เงินบ้างเป็นครั้งคราว แต่ยังมีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพอิสระได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการ

พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาหลายประการ ดังนี้

1. สภาพความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัวเพื่อนครูผู้สอน บุคคลอื่นในโรงเรียนและสังคมรอบๆ ตัวนักเรียน
2. การจัดอุปกรณ์ที่จำเป็นและบริการพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
3. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนในโรงเรียน
4. การเตรียมบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ
5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน
6. งบประมาณในการดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษ
7. การรับรู้และการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติคนพิการ

ความคาดหวังของตัวแทนผู้ดุษฎีบัณฑิต ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

**ความคาดหวัง
ในเชิงการศึกษาต่อ
และการประกอบอาชีพ**

ผู้ปกครองและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ส่วนใหญ่ต้องการ

- เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นทั้งในระดับโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ทั้งสายอาชีพและวิชาการ
- ประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นของตนเอง และมีความมั่นคงในอาชีพ งานที่ต้องการทำต้องเป็นงานที่ถนัดและมีความสามารถเพียงพอที่จะทำได้

ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังว่า

○ ควรเน้นหนักความรู้พื้นฐานของเด็กในบางวิชาให้มากขึ้น เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ และควรได้รับการอบรมในเรื่องของจริยธรรมและการเข้าสังคมเพิ่มเติม

○ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรเรียนทางสายวิชาชีพมากกว่าสายวิชาการ ยกเว้นในรายที่มีความสามารถเฉพาะตัวที่สามารถเรียนต่อได้

○ เด็กควรรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง เรียนรู้มารยาทกติกาในสังคม ควรมีทักษะทางสังคมและเมื่อเรียนจบเด็กสามารถไปประกอบอาชีพได้

○ เด็กควรไปประกอบอาชีพมากกว่าเรียนต่อ

ผู้ปกครอง คาดหวังให้

○ เด็กได้เรียนต่อเพื่อให้มีความรู้สูงขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยขอให้รัฐช่วยเหลือดูแลและให้การสนับสนุนในการเรียนต่อ และต้องการให้โรงเรียนฝึกอาชีพในท้องถิ่นให้แก่เด็ก

○ โรงเรียนสอนนักเรียนในเรื่องการช่วยเหลือตนเอง การดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ การดำรงตนอยู่ในสังคมได้

เจ้าของสถานประกอบการ คาดหวังให้

○ เด็กที่ต้องการจ้างเข้าทำงานควรมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน รู้ลักษณะการทำงาน มีลักษณะนิสัยขยันอดทนต่อการทำงาน จะต้องมีความรู้ทักษะทางสังคม และรู้วิธีการดูแลสุขภาพตนเอง

○ เด็กควรมีความรู้พื้นฐานในด้านการอ่าน การเขียนบ้างพอสมควร

3. การจัดการเรียนร่วม : มุมมองจากผู้ปฏิบัติจริง

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพการจัดการเรียนร่วม เงื่อนไขและปัจจัยใดที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีผลการปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมเป็นที่ประจักษ์ในพื้นที่ที่มีและไม่มีหน่วยงานสนับสนุน ทั้งหน่วยงานทางการศึกษาพิเศษและหน่วยงานทางการแพทย์ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด 10 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ศึกษาานิเทศก์จังหวัดและอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำ ครูผู้สอนชั้นเรียนร่วมและครูที่จะสอนชั้นเรียนร่วม ผู้แทนหน่วยงานเครือข่ายและผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น 79 คน

ข้อค้นพบ

ในเรื่องของการดำเนินงานพบว่าการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมาแม้ว่าจะดำเนินไปในลักษณะของ “ความไม่พร้อม” เกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร อาคารสถานที่งบประมาณและอื่น ๆ แต่บนความไม่พร้อมนั้นก็มีโรงเรียนอีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถผลักดันการดำเนินงานให้สามารถเป็นแบบอย่างในระดับหนึ่งได้เป็นอย่างดี โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนที่สำคัญผู้ที่รับผิดชอบงานในแต่ละระดับมีความมุ่งมั่นพยายามที่จะแสวงหาความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง การดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มีข้อค้นพบดังนี้

การพัฒนาบุคลากร



พบว่าแม้จะมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในปี 2542 มีการฝึกอบรมครูและผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศแล้วอย่างน้อยกลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียนเป็นจำนวน 4,221 โรงเรียน แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานทั้งในด้านจำนวนและสมรรถภาพในการจัดการเรียนการสอน แต่ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการประสานความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งงบประมาณและบุคลากร เพื่อพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของพื้นที่

และข้อค้นพบที่สำคัญ คือ



ผู้ที่รับผิดชอบงาน อาทิ ครูชั้นเรียนร่วมศึกษานิเทศก์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูแกนนำมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และพยายามแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

การพัฒนาศักยภาพเด็ก

การจัดการเรียน การสอน

ครูบางกลุ่มจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และครูบางกลุ่มไม่ได้ทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงใช้แผนการสอนเหมือนเด็กปกติ แต่จะเพิ่มความเข้าใจใส่ และซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้น เทคนิคและวิธีสอนที่ครูใช้ได้แก่ เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring) การสอนแบบตัวต่อตัว การให้ทำกิจกรรมตามความสนใจและใช้เทคนิคการเสริมแรง ด้านการวัดผลประเมินผล มีการวัดผลก่อนเรียน การวัดผลระหว่างเรียน ถ้าเด็กไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ก็สอนซ่อมเสริม ในกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมที่ถดถอยจะส่งกลับไปบำบัดฟื้นฟูที่ศูนย์พัฒนาการเด็กหรือโรงเรียนเฉพาะทาง ถ้าโรงเรียนที่ไม่อยู่ในเขตบริการของเครือข่ายเหล่านี้ ครูแกนนำจะช่วยปรับพฤติกรรมหรือส่งโรงพยาบาลประจำจังหวัดสำหรับการทดสอบหลังเรียน ถ้าเด็กผ่านการประเมินจะส่งต่อชั้นเรียนในระดับที่สูงขึ้น แต่ถ้าไม่ผ่านการประเมิน บางโรงเรียนให้เด็กซ้ำชั้น บางโรงเรียนจะส่งต่อชั้นเรียนระดับที่สูงขึ้นแต่ซ่อมเสริมวิชาทักษะในชั้นเดิม

ผลการพัฒนา ศักยภาพเด็ก

พบว่ามีความพึงพอใจในระดับหนึ่ง
กล่าวคือ

- ครูชั้นเรียนอื่นๆ ผู้บริหารและผู้ปกครองให้การยอมรับและเข้าใจมากขึ้น
- เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกด้าน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง พยายามใส่ใจในผลการสอนของครู และเห็นว่าเด็กมีความรักโรงเรียน

เครือข่าย

พบว่าหน่วยงานหรือโรงเรียนบางกลุ่มไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ที่มีหรือไม่มีหน่วยงานบริการทางการศึกษาพิเศษ ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากงบประมาณของรัฐ ได้แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณบุคลากร ในรูปแบบการเป็นวิทยากรหรือครูเสริมวิชาการ ตลอดจนสื่ออุปกรณ์แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งแบบไม่เป็นทางการที่อาศัยความสัมพันธ์ที่ดีในทางส่วนตัวและแบบที่เป็นทางการ

การให้ความช่วยเหลือ จะเป็นไปตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ในลักษณะของเครือข่ายการทำงานร่วมกัน การให้การสงเคราะห์ และอื่นๆ สำหรับการช่วยเหลือโดยตรงแก่เด็กและความช่วยเหลือทางวิชาการแก่โรงเรียนที่อยู่ในโครงการเรียนร่วมของหน่วยงานเครือข่าย ได้แก่

การให้ความช่วยเหลือโดยตรง

- * การคัดแยก
- * การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
- * การฟื้นฟูบำบัด
- * การกระตุ้น พัฒนาการ

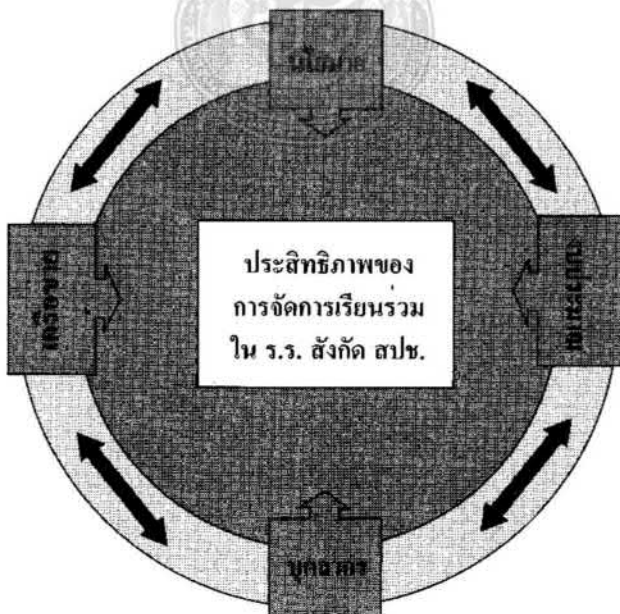
การช่วยเหลือทางวิชาการ

- * สนับสนุนสื่อ
- * การนิเทศ และให้คำปรึกษา
- * วิทยากร
- * จัดครูเสริมวิชาการ
หรือครูเดินสอน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

ในการจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผน การดำเนินการและจัดระบบ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น เริ่มจากการ มีนโยบายชัดเจนในเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้เหมาะสม การพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนร่วม และสามารถทำงานร่วมกันได้ การประสานงาน ระหว่างเครือข่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถ และงานที่รับผิดชอบ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะต้องมีการดำเนินการไปพร้อมๆ กัน และสอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพ



3. การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ

เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการทดลองรูปแบบการดำเนินงานทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางและตัวอย่าง รวมทั้งการพัฒนาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับการศึกษาปกติ ตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

1. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม
2. มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม

1. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม เริ่มดำเนินงานในโรงเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ในปีงบประมาณ 2543 บนหลักการว่า การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนจะบรรลุตามเป้าหมาย จะต้องมีการจัดระบบงานและดำเนินการให้กลไกต่าง ๆ ทำงานไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งฝ่ายสนับสนุนและผู้ปฏิบัติทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และแนวคิดของการใช้ผู้ปฏิบัติเป็นฐานในการพัฒนาในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงานและปรับเปลี่ยนกระบวนการ

ทออบแนวคิดในดำเนินงาน

1. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ของหน่วยงานเครือข่ายและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติ และร่วมพัฒนางาน
2. นำความรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่มาผสมผสานกับหลักการ ทฤษฎีทางการศึกษาพิเศษ ส่งองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนร่วม

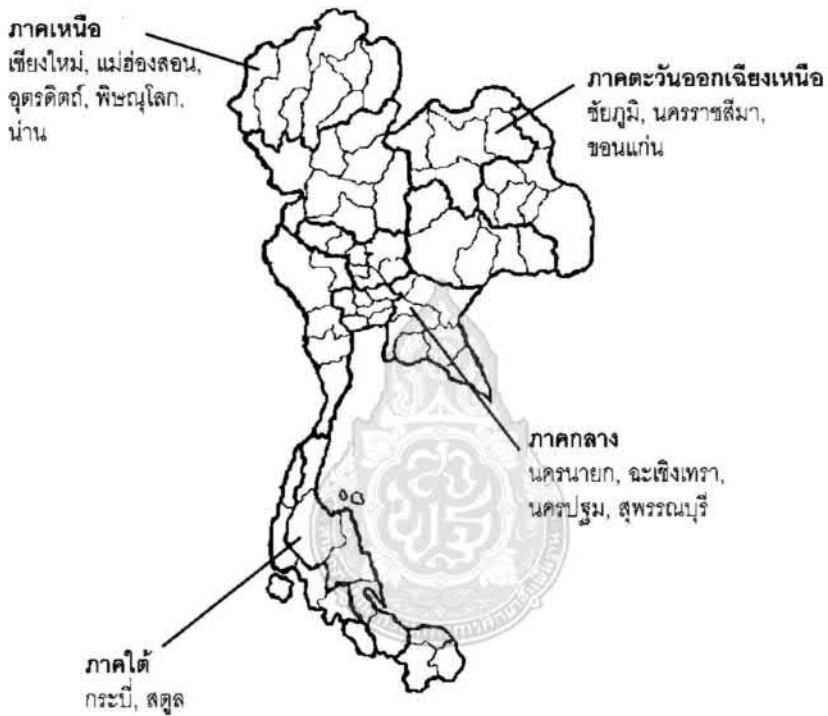
หลักการ/ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนทั่วระบบ

เป็นการพัฒนาในลักษณะของภาระงานปกติที่ครอบคลุมทุก องค์ประกอบของโรงเรียน เน้นพัฒนาคุณลักษณะเด็กที่มีความต้องการ พิเศษให้เป็นบุคคลที่เก่ง ดี และมีความสุข โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลัก ในการพัฒนา 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วม (Participation) การบูรณาการ (Integration) และการเรียนรู้ (Learning) เรียกโดยย่อว่า PIL

เป้าหมายหลัก

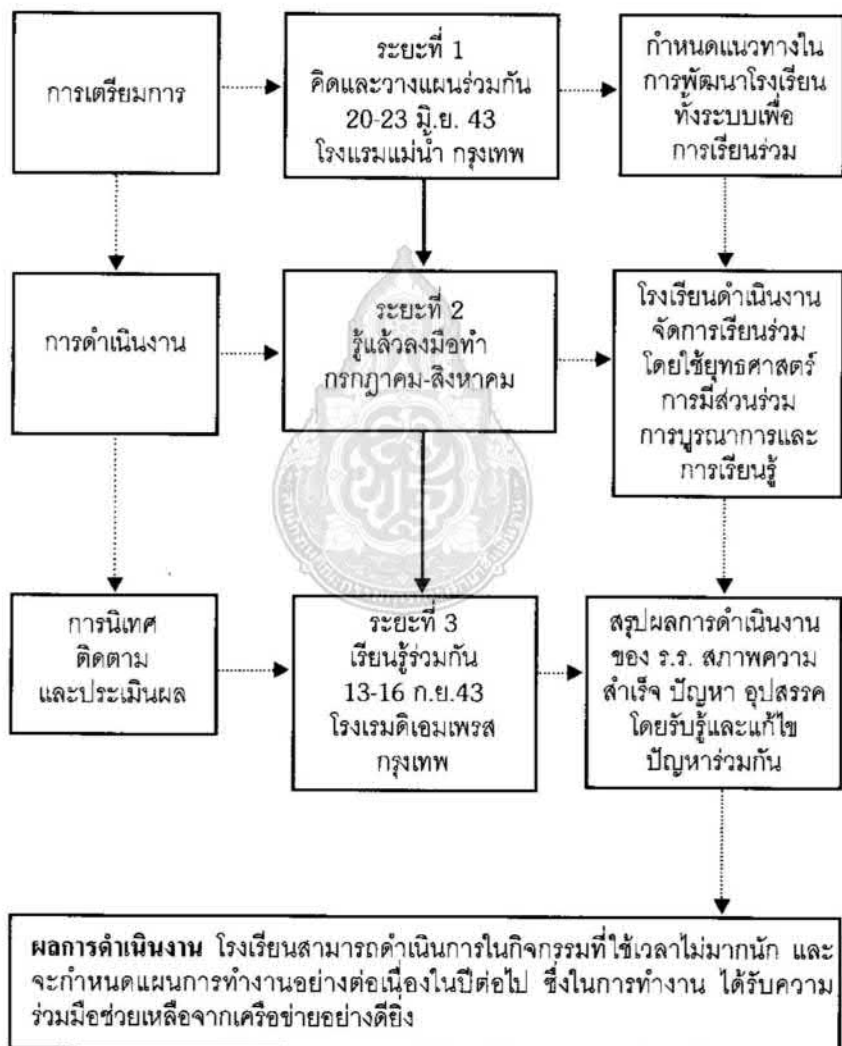
1. เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มศักยภาพให้โรงเรียนในโครงการ สามารถดำเนินการจัดการเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน บนพื้นฐานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางการศึกษาพิเศษ
2. โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน จะเป็น ต้นแบบการเรียนรู้และขยายผล

พื้นที่ปฏิบัติการ จำนวน 15 จังหวัด 18 โรงเรียน



เครือข่ายที่ร่วมโครงการ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัด กรมสามัญศึกษา สถาบันราชภัฏที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ส่งเสริม พัฒนาการเด็กภาคเหนือ มูลนิธิธรรมมิกชนเพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

แผนภูมิ ขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนทั่วระบบ เมืองกาเรียน่วน



2. มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรณู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้โรงเรียนเรียนร่วมใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนร่วม รวมทั้งการประเมินตนเอง และใช้ผลการประเมินในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ โดยเน้นให้โรงเรียนได้แนวทางในการประเมินตนเองและนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนางานและดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน และมาตรฐานนี้จะเริ่มทดลองใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในปีการศึกษา 2543

มาตรฐานและตัวบ่งชี้

มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 13 มาตรฐานและ 22 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มี 2 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้
 มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มี 3 มาตรฐาน 6 ตัวบ่งชี้
 มาตรฐานด้านบริหารจัดการ มี 7 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้
 มาตรฐานด้านปัจจัย มี 1 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน

- มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ
 มาตรฐานที่ 2 บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความ
 พึงพอใจต่อพัฒนาการของนักเรียน

มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอน

- มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล
 มาตรฐานที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม
 มาตรฐานที่ 3 วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง
 เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

- มาตรฐานที่ 1 สำรวจและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ
 ด้านการศึกษาพิเศษ
 มาตรฐานที่ 2 ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อและจัดเข้าเรียน
 มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ
 มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมการใช้งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก
 สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ
 มาตรฐานที่ 5 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ
 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม
 มาตรฐานที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม
 มาตรฐานที่ 7 นิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานด้านปัจจัย

- มาตรฐานที่ 1 บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมและเชื่อต่อการจัดการเรียนร่วม

4. ผลิตภัณฑ์เอกสารและสื่อ

การดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบต่างๆ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้นการผลิตสื่อ เอกสารความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อและเอกสารที่ผลิตระหว่างปีงบประมาณ 2539-2543 ดังนี้

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
วิดิทัศน์ “โครงการเรียนร่วมกลุ่มโรงเรียนห้วยสัก” (Integrated Education Programme, Huay Sak Cluster School) เป็นฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และ Save the Children (UK)	เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน ของกลุ่มโรงเรียนห้วยสัก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
เอกสารชุด “คู่มือการวัดและประเมินผลการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6”	(ฉบับทดลอง) มี 3 เล่ม เป็นคู่มือการวัดและประเมินผลการเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทางสติปัญญา และทางการได้ยิน เนื้อหาในเล่มเป็นการวิเคราะห์และปรับปรุงจุด-ประสงค์การเรียนรู้ ใน ป.02 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้น ป.1-6 ให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของเด็ก พร้อมทั้งกำหนดจุดประสงค์นำทาง หรือแนวทางการจัดตามจุดประสงค์นั้น ๆ
หลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541)	เป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่ปรับปรุงจากหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 โดยปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมและเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื้อหาประกอบด้วยโครงสร้างหลักสูตรและรายละเอียดของหลักสูตร เป็นเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่อง การจัดการศึกษาพิเศษ	ประกอบด้วยเอกสาร 14 เล่ม มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ พัฒนาการของเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดกิจกรรมเสริม แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ประกอบการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) และสำหรับผู้สนใจทั่วไป
วีดิทัศน์ ชุดการจัดการศึกษาพิเศษ รายการตะวันดวงใหม่	มีจำนวน 15 เรื่อง เป็นการนำเสนอแนวคิดจากหลักการทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง ให้เห็นเป็นรูปธรรม เกี่ยวกับนโยบายความรู้พื้นฐาน การคัดแยกเด็ก เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท การแนะแนวและกิจกรรมเสริม จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นสื่อประกอบการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) นำออกเผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) ตั้งแต่เดือนเมษายน 2543 จนถึงปัจจุบัน

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
คู่มือประเมินผลครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541)	เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อให้เป็นคู่มือในการประเมินครูที่เข้ารับการอบรมครูการศึกษาพิเศษ ตามหลักสูตรการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) เนื้อหาสาระประกอบด้วย รายละเอียดของการประเมินและขั้นตอนการประเมินผลเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและเครื่องมือนิเทศและติดตามผล ภาคการประเมินผล
คู่มือดำเนินการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2541	จัดทำขึ้นเพื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุง พ.ศ. 2541) ในขั้นตอนที่ 2 ภาคปฏิบัติและการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นการอบรมเข้มเนื้อหาสาระประกอบด้วย แนวทางการดำเนินการฝึกอบรมและแนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
แนวทางการจัดการเรียนร่วม	เป็นเอกสารที่นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนร่วม ทั้งรูปแบบการจัด ขั้นตอนในการดำเนินงาน การนิเทศ และการบริหารจัดการ ในลักษณะที่ง่ายต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ เหมาะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
แนวทางการจัดการศึกษา สำหรับเด็กออทิสติก	เป็นเอกสารที่ให้ความรู้ที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ● หลักในการพัฒนา วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ในการจัด ● แนวทางการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก ● บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครูและผู้ปกครองเด็กออทิสติกสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละบุคคลได้
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส	เอกสารเล่มนี้นำเสนอรูปแบบและแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษากลุ่มหนึ่ง
รายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ : การติดตามนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนจบระดับประถมศึกษาที่ออกกลางคันก่อนจบระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	เป็นรายงานการศึกษาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการศึกษารูปแบบเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มเด็กที่ได้เรียนต่อ เด็กที่ได้ประกอบอาชีพและเด็กที่ว่างงานรวมทั้งข้อเสนอในการจัดการเรียนร่วมให้ได้ผลดี

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
รายงานการประเมิน คุณภาพนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษ ปีการศึกษา 2541	นำเสนอผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ ปีการศึกษา 2541 เพื่อ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาความก้าวหน้า ของนักเรียน รวมทั้งแนวทางในการจัดการเรียน ร่วมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ ของแต่ละคน
การวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอนนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ	เป็นการนำเสนอแนวคิดและแนวทาง ปฏิบัติในการพัฒนางานของครูผู้สอน โดยใช้ การวิจัยในชั้นเรียน เนื้อหาสาระประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล การค้นคว้าและทดลองวิธีการสอน และสื่อการเรียนสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
เอกสารชุด “การประกัน คุณภาพการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม” ประกอบด้วย เอกสาร 3 เล่ม	เล่ม 1 มาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม นำเสนอมาตรฐานการศึกษาพิเศษที่ได้ พัฒนาขึ้นในปี 2543 และได้ผ่านความเห็นชอบ จากคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแล้ว แบ่งออกเป็น มาตรฐานคุณภาพนักเรียน ด้าน กระบวนการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ และด้านปัจจัย เล่ม 2 แนวทางการประเมินตนเอง : การประเมินมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม นำเสนอแนวทางและวิธีการประเมิน ตนเอง เพื่อนำผลไปพิจารณาตรวจสอบและ ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
	เล่ม 3 แนวทางการพัฒนาโรงเรียน สู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาโรงเรียน เข้าสู่มาตรฐาน รวมทั้งแนวทางการพัฒนา มาตรฐานในด้านต่าง ๆ
การประชุมสมัชชา ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาพิเศษ ปี 2000	เป็นการรวบรวมสาระจากการประชุม สมัชชา ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาพิเศษ ปี 2000 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2543 ณ ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ เมืองทองธานี ทั้งในเรื่องของแนวคิด ความ ก้าวหน้าและทิศทางในการจัดการศึกษาให้กับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ สาระความรู้เกี่ยวกับ การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละ ประเภท สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้เข้าร่วมประชุม
เอกสารชุด “การพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อการ เรียนร่วม”	เอกสารที่จัดทำและเผยแพร่แล้ว 3 เล่ม คือ เล่ม 1 รายงานการวิจัย การจัดการเรียนร่วม : มุมมองจากผู้ปฏิบัติจริง เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัด การเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาภายใต้ภาวะ จำกัด แนวคิดและมุมมองต่อการจัดการเรียนร่วม ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

รายชื่อสื่อ/เอกสาร	รายละเอียดของสื่อ/เอกสาร
	เล่ม 3 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม เป็นการนำเสนอแนวคิด หลักการ และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม โดยใช้หลักยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม การบูรณาการและการเรียนรู้ เล่ม 4 รายงานสรุปสาระการประชุม “ร่วมคิด ร่วมทำ นำคุณภาพสู่การเรียนร่วม” เป็นการรวบรวมสาระจากการประชุมทั้งในเรื่องของแนวคิด แนวทางการทำงานและกิจกรรมที่จะดำเนินการ ที่เกิดจากการร่วมคิดของผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานเครือข่ายต่างๆ
รายงานกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2541-2543 และแนวทางการพัฒนาในอนาคต	เป็นการนำเสนอสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค ของการดำเนินงาน การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา กระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษและแนวทางการพัฒนาในอนาคต

5. การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย

การจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานเครือข่ายหลายแห่งทั้งทางด้านการศึกษา การแพทย์ องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน เช่น

1. โครงการผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือช่วยเหลือคนพิการ

ได้มีการลงนามใน “บันทึกความร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กพิการด้านการศึกษาและสังคม” ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2543 โดยสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจะเป็นผู้ผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการใช้งานของเด็กแต่ละประเภท รวมทั้งเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้ติดตามและประเมินผลการใช้

ในปีงบประมาณ 2543 ซึ่งเป็นปีแรกของความร่วมมือช่วยเหลือสถาบันเทคโนโลยีได้ผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือให้แล้ว 9 รายการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ ได้แก่ State stylus วงเวียนและเครื่องมือเรขาคณิต กระดานกราฟและกระดานเรขาคณิต กระดานแม่เหล็ก ตู้เตี้ย ของเล่นเกมต่าง ๆ เทมมารีนชนิดกลม โต๊ะสำหรับเด็กที่ไม่อยู่นิ่ง

ในปีต่อ ๆ ไปจะผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับเด็กทุกประเภท

2. โครงการคณิตศาสตร์ ‘เพชรยอดมงกุฏ’

ในปีงบประมาณ 2543 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการคณิตศาสตร์ “เพชรยอดมงกุฏ” เพื่อเป็นเวทีให้นักเรียนประถมศึกษาจากทุกสังกัดทั่วประเทศ ได้แสดงความสามารถทางคณิตศาสตร์ อันเป็นการสนับสนุนส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ โดยการแข่งขันคณิตศาสตร์ เพชรยอดมงกุฏ เพื่อชิงทุนการศึกษา พระราชทานนาวิกกรม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม จังหวัดสมุทรสาคร

ในการแข่งขันดังกล่าวได้รับความสนใจจากโรงเรียนต่าง ๆ ทุกสังกัดส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขัน จาก 70 จังหวัด จำนวน 2,127 คน

3. โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นเรื้อรังร่วม ปีการศึกษา 2538-2539

เป็นความตกลงร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ องค์การ Save The Children (UK) และมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทั้งเด็กตาบอดและสายตาดูเลือนลาง ในพื้นที่จังหวัดนครพนม อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2538-2539

มีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักต่อการให้บริการทางการศึกษา แก่เด็กพิการ และสามารถบริหารจัดการเรียนร่วมได้อย่างเต็มรูปแบบ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณ

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานประสบผลสำเร็จพอสมควร กล่าวคือ

- มีเด็กตาบอดและเห็นเลือนลางเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนตามโครงการ 74 คน
- เด็กได้รับโอกาสในการฟื้นฟู และเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนร่วม
- เด็กทั้งหมด 74 คน มีผลการเรียนและพัฒนาการทางสังคมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ผลกระทบของโครงการ

- ก่อให้เกิดการสร้างเจตนาารมย์และจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนางานเรียนร่วมเพื่อเด็กพิการ
- องค์การพัฒนาเอกชนมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและปรับบทบาทจากการทำงานโดยตรงกับเด็ก มาเป็นการร่วมประสานงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอกับหน่วยงานภาครัฐ
- ผู้บริหารระดับจังหวัดส่วนหนึ่ง ให้ความสนใจและริเริ่มพัฒนางาน มีการประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือต่าง ๆ
- ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ผลการทำงาน

สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่

โอกาสทางการศึกษา

เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต ในปีการศึกษา 2530 มีเพียงเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 807 คน ที่มีโอกาสได้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียน และปัจจุบันในปีการศึกษา 2542 มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มเด็กพิการถึง 69,644 คน ที่มีโอกาสได้เข้าเรียน แม้จะเป็นเพียงร้อยละ 1.04 ของเด็กนักเรียนทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีเด็กพิการอีกส่วนหนึ่งที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ที่บ้านโดยครูอาสา เช่น ที่จังหวัดแพร่, พิษณุโลก, สตูล และจังหวัดระนอง เป็นต้น

จากความคิด ความรู้สึก ของย่าเด็กหญิง เยาวลักษณ์ ภูทิพย์ คุณจิม ชัมภูชนะ คุณแม่ของเด็กหญิงกาญจนา รัตนมนต์ ที่มีครูไปสอนที่บ้านและมาเรียนบ้างที่โรงเรียน เด็กชายโอ๊ด และของผู้ปกครองหลาย ๆ คน คงบอกถึงความรู้สึกที่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปได้อย่างชัดเจน โดยไม่ต้องมีคำอธิบายใด ๆ อีก

ชาติใจของพ่อปกครอง เด็กหญิง เยาวลักษณ์ กัญญา
 เมื่อ 7 ปีที่แล้ว มีความคิดว่า หลานจะได้มีโอกาส
 เข้าเรียน กับเขาหรือเปล่าหนอ แต่พอตนตรงไปตาม
 ให้หลานมาเรียน ก็เกิดความรู้สึก มีความสงัดใจที่สุด
 เพราะหลานมีโอกาสได้อยู่ร่วม กับเพื่อนๆ และหลาน
 ก็มีความสนใจ หน้าตาสดใส จะขยันมาโรงเรียน ทุกวัน
 ไม่อยากขาดเรียน เป็นความสงของทุกคนในครอบครัว
 ด้ว่าเรา เมื่อตอนพี่หลานไม่ได้ไปเรียน อยู่บ้านก็จะ
 แต่ทว่า เล่น กับน้องบ้าง เล่นคนเดียวบ้าง วันเสาร์
 วันอาทิตย์ ก็จะตามพวกพี่ไปเล่นทั้งวันไม่ต้องมา กลับ
 บ้าน ต้องตามถึงจะกลับ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้องมาตาม พี่
 จะดึกก็อยู่บ้าน ตอนพี่หลานยังไม่ได้ไปเรียน หลานเป็นคนนอน
 ตื่นสายมาก เมื่อตื่นนอนแล้วก็ไม่ยอมลุกออกจากที่นอน จะนอน
 เรียกว่า ด้วยภาษาของเข ่นกว่าเขาจะไปรับถึงจะลุก ได้
 นี้ตื่นเช้าไม่ต้องปลุก ลูกเองไม่เรียกพี่ รู้สึกดีใจมาก
 ที่หลานดีขึ้น มาก เช่นรู้จักสวัสดี มีตอนพี่มาทำงาน และเวลา
 เลิกเรียนไม่กลับบ้านจะสวัสดิ โดยที่ทางบ้านไม่ได้สอน ทำให้
 ครอบครัวดีใจ ถึงหลานจะพิการ แต่ก็ได้ฝึกทอดทิ้ง ยังมี
 ดนตรยังมีเพื่อน มีอะไรดนตรี นิภา ก็จะช่วยแนะนำ
 ดูแลเอาใจใส่เสมอ แต่พี่ครอบครัวก็ดีใจแล้วละ พ่อชอบ
 ดนตรที่สอน และดนตรี ที่เกี่ยวข้องกับ เด็กหญิง
 เยาวลักษณ์ กัญญา และน้องนางอื่นๆ ก็ช่วยเหลือ
 มาโดยตลอด พ่อแม่

ชาติใจว่า ผู้ปกครองของ เยาวลักษณ์ กัญญา

โรงเรียนวัดเนินมะดัก

สัปดาห์ที่ ๑๖ สัปดาห์ที่ ๑๖

ดิฉัน ขอขอบพระคุณมากที่กรุณาให้ความเมตตาต่อเด็กหญิง กาญจนา ดิฉันคิดอยู่เสมออยากให้ลูกได้เรียนหนังสือ อยากจะพา她去โรงเรียนทุกวันแต่ก็ทำไม่ได้เพราะต้องช่วยแฟนทำงาน แต่ก็หาวลาพาเธอมาให้ได้ ดิฉันคิดมากเรื่องความเป็นอยู่ในอนาคตของวันข้างหน้า คงจะลำบากมาก แต่ก็ทำอย่างไรได้ละ คงต้องปล่อยไปแล้วแต่แวกรรรมของลูกและแม่ ดิฉันเคยพยายามทำกายภาพบำบัด แต่ก็ทำไม่ได้พอเขาทำเขาก็ร้องดิ้นตัวเขียวเลย ดิฉันถึงจนปัญญาที่จะช่วยลูก ความในใจของดิฉันมันก็จะสุดจะพรรณนา คุณครูก็คงจะเข้าใจในหัวใจของผู้เป็นแม่ดี ว่าจะขมขื่นขนาดไหน คิดขึ้นมาทีไร ดิฉันก็ร้องไห้ทุกที ส่วนกาญจนา บ่นว่า อยากจะได้รนั่งแบบที่มีมือโยก เมื่อปีที่แล้ว สงเคราะห์เขาออกมาแจกให้คนพิการหลายคน เขาบอกว่ากาญจนายังเล็กเขายังไม่ให้ มาปีนี้ดิฉันรู้สึกว่ามันหนักเขาขึ้นมาหลายกิโล ดิฉันก็อึดไม่คอยไหว และอีกอย่างหนึ่งดิฉันคิดว่า ถ้าได้ใช้ฝึกแต่ตอนนี้คงจะใช้ได้ เพราะมือเขายังใช้ได้ ดิฉันก็ไม่มีอะไรมาก ขอขอบพระคุณมากที่ให้โอกาสได้ระบายความในใจของดิฉัน

สุดท้ายนี้ ดิฉันขอให้คุณครูได้อยู่คู่กับโรงเรียนบ้านบางสองราตลอดไป

ด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

จาก (จิม ชัมภูชนะ)

(มารดาของ เด็กหญิงกาญจนา รัตนมนต์)

โอดได้ไปโรงเรียนเมื่ออายุ 6 ขวบ

เพราะแม่ไม่ให้มา กลัวเพื่อนล้อ กลัวเพื่อน
แกล้ง โอดกลัวเพื่อนหยิกนทาไม่กล้าลงจากรถ
โอดไปโรงเรียน ได้ความรู้ ได้ความสนุกสนาน มีเพื่อน
เยอะ คนครูดวงจันทร์สอนให้หัดช่วยเหลือตัวเอง
หัดเขียนหนังสือ หัดอ่านหนังสือ หัดคิดหัดคำนวณเลข
ปลดกระดุมเสื้อขึ้นรถเห็นจระเข้ เห็น หัดหมนล้อรถขึ้น
ท้ายตัวของโอดเอง และคนครได้พาโอดไปงาน
วันเกิดที่วัดพระนอนวรวิหารได้กินขนมและไอศกรีม
กับกล้วยทอด

โอดขอขอบคุณครูที่ช่วยให้โอดได้มาโรงเรียน
ถ้าโอดไม่ได้มาโรงเรียน ก็ต้องนั่งเหงาอยู่ที่บ้านไม่มีเพื่อน
เล่นมาก ๆ ไม่ได้พบคนคร โอดก็คงอ่านหนังสือไม่ออก
เขียนไม่ได้ โอดขอบคุณมาโรงเรียน โอดให้แม่พามาโรงเรียน
แต่เช้าทุกวัน

ผลผลิตและผลลัพธ์

ภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาคือผลที่เกิดขึ้นกับเด็กว่าเขาได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด สำหรับเป้าหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มเด็กพิการ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ถือได้ว่ามีคุณภาพที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และยังต้องพัฒนาในบางเรื่อง โดยดูจากผลการศึกษาวิจัย และเสียงสะท้อนจากบุคคลต่างๆ ทั้งในด้านผลการพัฒนาเด็กที่อยู่ในโรงเรียน การติดตามเด็กที่เรียนจบไปแล้ว รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน กล่าวคือ

ครูและผู้ปกครอง เห็นว่า ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กมีคุณภาพที่น่าพอใจในระดับหนึ่งคือ

“...เขาสามารถทำอะไร
ขาดเลย ขนาดไม่
สภานอนอยู่ไม่มีแรง
แต่พอเน้นเราจัดเสื้อ
กระโปรงแขวนไว้ จะ
ชอบใจ นอนซึม...”

(ผู้ปกครอง)

☐

สังคมยอมรับ

☐

พัฒนาการเด็กดีขึ้นทุกด้าน คือ

☞ รู้จักกฎระเบียบ

☞ มีพฤติกรรมดีขึ้น

☞ อยู่ร่วมกับเพื่อนได้

☞ ทำงานกลุ่มได้

☞ สุขภาพดี

☐

ช่วยเหลือตนเองได้

☐

ได้เรียนต่อ และได้ฝึกอาชีพ และเมื่อ
ไปเรียนต่อจะมีผลการเรียนโดยรวม
อยู่ในระดับพอใช้

สำหรับความสามารถในการประกอบอาชีพของนักเรียนนั้น ส่วนใหญ่
ยังไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้อย่างเป็นอิสระ สถานประกอบการที่รับ
เด็กเหล่านี้เข้าทำงาน จะต้องฝึกทักษะเด็กเพิ่มเติม

เจ้าของสถาน
ประกอบการ
บางคน ได้ให้
ข้อคิดข้อเสนอ
แนะว่า

“...ก็พอใช้ได้ เพราะว่าตอนนี้เป็น
การฝึกนะ...อยู่ในขั้นใช้ได้ คือ เกือบเอาเด็ก
ไปฝึกเพิ่มเติม...”

“คือพอใช้ตัวๆทำงาน โกวเรียนสอน
ได้ไหม อดทน ขยัน อ่านออก เขียนได้
จะช่วยให้มีความรู้เพิ่มเติม ถ้าครูสอนได้เด็ก
จะเอามาใช้ได้ จะเป็นประโยชน์กับเด็กด้วย...”

ทั้งนี้โดยสังคมคาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมี
คุณลักษณะดังนี้

- ☞ รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง
- ☞ รู้มารยาท กตัญญูในสังคม
- ☞ มีทักษะทางสังคม การช่วยเหลือตนเอง ให้ดำรงตนอยู่
ในสังคมได้

ผลกระทบจากการเรียนร่วม

ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ

จากการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม มีข้อคิดเห็นทั้งฝ่ายที่เห็นด้วย และให้การสนับสนุน และฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย

กลุ่มที่เห็นด้วย ให้ข้อคิดเห็นว่า

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติเป็นการให้โอกาสและความเสมอภาคในการเรียนรู้ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับสังคม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย เห็นว่า

- ควรส่งเด็กให้เรียนในโรงเรียนศึกษาพิเศษ เพราะเป็นการจัดให้เด็กกลุ่มนี้โดยตรง เด็กจะได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ เพราะครูมีความสามารถทางด้านนี้โดยตรง
- อาจให้เรียนที่บ้าน เพราะครอบครัวมีส่วนช่วยพัฒนาเด็ก

จากประสบการณ์ในการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่าการจัดการ
เรียนร่วมมีผลกระทบต่อบุคคลทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครอง
ครู และผู้บริหาร อาทิเช่น



☞ มีเด็กได้รับประโยชน์จาก
โครงการเป็นจำนวนมากขึ้น

☞ เด็กได้รับการพัฒนาและ
ยอมรับจากสังคม ชุมชน และโรงเรียน

☞ ผลการเรียนรู้อยู่ในระดับ
ที่น่าพอใจ

☞ เด็กส่วนหนึ่งยังไม่ได้เข้า
เรียนเนื่องจากตกสำรวจและ/หรือ
จากข้อมูล

☞ ผู้ปกครองให้ความสนใจ
และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
ยอมรับและเข้าใจเด็กมากขึ้น

☞ ครูส่วนใหญ่ได้รับการ
พัฒนา/อบรมเพิ่มเติมความรู้และ
ทักษะเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษมากขึ้น

☞ ครูมีภาระกิจมาก ทำให้การ
จัดการเรียนการสอนเด็กเรียนร่วมได้
ไม่ดีเท่าที่ควร

๕๕ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการมากขึ้นและมีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และส่วนหนึ่งสามารถพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพเด็กได้เป็นอย่างดียินดีให้ความร่วมมือกับผู้ประสานงานการศึกษาพิเศษ

๕๖ ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม

๕๗ ครูพยายามพึ่งตนเองในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น อาทิ ด้านพยายามในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์

๕๘ ครูมีทักษะและเรียนรู้มากขึ้นในด้านการประสานงาน และความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนเพื่อพัฒนางานเรียนร่วมและการเรียนการสอน



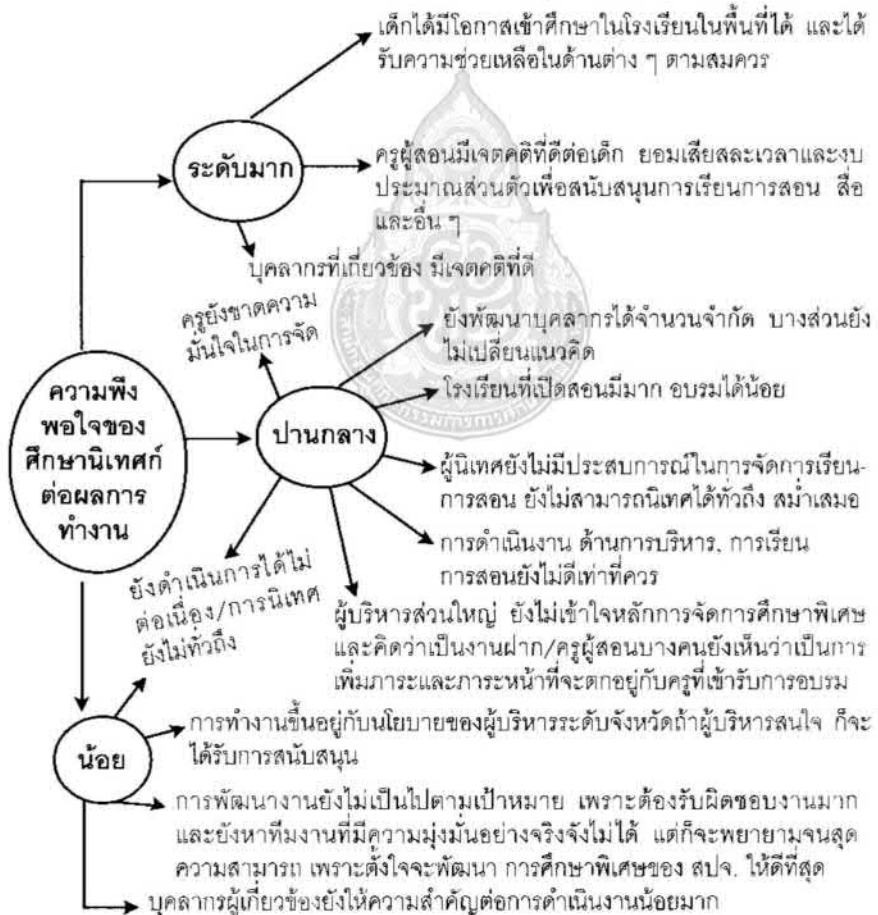
๕๙ ผู้บริหารรู้จักและเข้าใจการจัดการเรียนร่วมมากขึ้นในด้านแนวคิด นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ

๖๐ สนับสนุนการดำเนินการจัดหาสื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและมีการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม

ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ต่อผลการทำงาน

ศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งเป็นผู้ประสานการดำเนินการที่สำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ที่รับผิดชอบงาน มีความพึงพอใจต่อผลการทำงานในภาพรวมของตนเอง ในมุมมองที่แตกต่างกันมีทั้งที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ปานกลาง และน้อย (ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความพอใจในระดับปานกลาง)



ภาค 2

จาก...นโยบาย สู่...การปฏิบัติ

- 6 เอกภาพในนโยบายหลากหลายรูปแบบและวิธีการ
- 7 จากโรงเรียน...สู่...ชุมชน จากชุมชน...สู่...โรงเรียน
 - โครงการครูอาสาสอนเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่
- 8 รูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา
- 9 จากใจ...ครู



นโยบาย

หลากหลายรูปแบบและวิธีการ

“...เป็นโครงการที่ดี แต่ในทางปฏิบัติจะมีปัญหา อุปสรรคมาก เนื่องจากอวัยวะความร่วมมือในทุกๆระดับ เช่น ข้าราชการมีบุคลากรไม่เพียงพอและสภาพแวดล้อมของชุมชนไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน...”

“...ควรกำหนดนโยบายโครงการให้ชัดเจน ผู้บริหารทุกระดับควรให้ความสำคัญของภารกิจต่อเนื่อง เห็นความสำคัญของระดับปฏิบัติ และจะต้องเข้าใจสภาพที่แท้จริงของโรงเรียนด้วย...”

เหล่านี้คือข้อคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้บริหารโรงเรียน ในการประชุมสัมมนา ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 6-8 กุมภาพันธ์ 2533 เพื่อเตรียม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ ในปีการศึกษา 2533 หลังจากที่ได้ทดลองจัดในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปี 2529 และพบว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจจึงทำการขยายผลใน 12 เขตการศึกษา เขตการศึกษาละ 1 จังหวัด รวม 12 จังหวัด เป็นการนำนโยบาย “การจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ” ไปสู่การปฏิบัติให้เห็นเป็น รูปธรรม โดยผู้เข้าร่วมประชุมต่างเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี หากแต่มีปัญหา อุปสรรคหลายประการ ในการทำงานต้องมึนนโยบายที่ชัดเจนและต้อง คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ด้วย

การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการและเด็กปกติ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เริ่มดำเนินการ บนความไม่พร้อมหลายประการ เช่นที่ผู้ปฏิบัติงานได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ เมื่อนำนโยบายและความรู้จากภาคทฤษฎีลงไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานในทุก ระดับจึงประสบกับปัญหาในหลาย ๆ เรื่อง ตั้งแต่การไม่ยอมรับของครูใน โรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน ขาดสื่ออุปกรณ์ ที่จะช่วยในการจัดการเรียน การสอนของครู ไม่สามารถจัดบริการเสริมให้กับเด็ก ขาดงบประมาณใน การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะกับเด็ก เทคนิควิธีการสอน เป็นต้น

แต่ก็ได้มีความพยายามที่แก้ไขปัญหา ช่วยเหลือ สนับสนุนด้านวิชา การ สื่ออุปกรณ์และงบประมาณ มีการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ สามารถดำเนินงานได้ แต่ก็ยังไม่สามารถสนับสนุนได้ทุกโรงเรียน เนื่องจาก ข้อจำกัดในหลายด้าน ปัจจุบันมีโรงเรียนเรียนร่วมที่เป็นโรงเรียนแกนนำ การศึกษาพิเศษ 88 โรงเรียน และโรงเรียนศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษา พิเศษจำนวน 4,221 โรงเรียนเท่านั้น ที่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ

การดำเนินงานในระยะแรก จะเป็นการให้นโยบายและให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ส่วนในการปฏิบัติจะให้รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมครู การประชุมสัมมนา ผู้ทำหน้าที่สนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์

ในช่วงปี 2540 - ปัจจุบัน การทำงานจะมีลักษณะของการกระจายอำนาจทั้งในเรื่องของงบประมาณและการจัดการ โดย

- ๐ ให้นโยบายและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ
- ๐ รูปแบบและวิธีการให้พื้นที่เป็นผู้ดำเนินการตามความต้องการจำเป็นในรูปแบบที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย

จากนโยบาย “จัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ” ที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่เริ่มโครงการและจากข้อจำกัดในการทำงาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อำเภอกอ โรงเรียนทั้งที่ได้รับการสนับสนุนและที่ไม่ได้รับการสนับสนุน ในหลายแห่ง ได้ดำเนินงานทั้งตามนโยบายและที่ริเริ่มเอง มีผลการปฏิบัติงานเป็นที่ประจักษ์ การดำเนินงานจึงมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ

- จังหวัด** → คิดค้นแนวทางและวิธีการที่จะช่วยเหลือสนับสนุน
การดำเนินงานของโรงเรียน
- โรงเรียน** → คิดค้นวิธีการและแนวทางที่จะจัดการศึกษาให้
กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ครู** → พยายามคิดค้นและแสวงหานวัตกรรมใหม่
เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุด

มีหลายงาน/โครงการที่เกิดจากความศรัทธาเริ่มของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่
ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานและแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา
และแนวทางที่จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่
ต้องรอความช่วยเหลือหรือการสั่งการจากหน่วยงานอื่น และการทำเช่นนั้นได้
ส่งผลให้เกิดการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ที่พร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือ
เพื่อเด็ก อาทิ

- การจัดทำโครงการร่วมระหว่างหน่วยงาน เช่น โครงการ
นำร่องค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กบกพร่องทาง
สติปัญญาและเด็กออทิสติกในเขตบริการโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน โดย
ความร่วมมือระหว่างสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดลำพูน และศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ

- การส่งบุคลากร เข้ารับการฝึกอบรม เพิ่มเติมความรู้ความสามารถ กับหน่วยงานอื่น ๆ
- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางการแพทย์ เช่น ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ โรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน และสถานีนอนมัย ในการส่งต่อเด็กไปรับการตรวจ วินิจฉัย และกระตุ้นพัฒนาการ
- การประสานการให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือเด็ก เช่น สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ในการจดทะเบียนคนพิการ กายอุปกรณ์ การช่วยเหลือต่าง ๆ
- ความร่วมมือช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยงานทางการศึกษา เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ เป็นต้น
- การจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อนำมาช่วยเหลือเด็ก เช่น ที่จังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร เป็นต้น
- การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน เช่น การจัดตั้งชมรมครูการศึกษาพิเศษ ที่จังหวัดตรัง และจังหวัดเพชรบุรี
- โครงการครูอาสาสอนเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่



จากโรงเรียน ...

สู่...ชุมชน

จากชุมชน...สู่...โรงเรียน

โครงการครูอาสาสอนเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ *

เป็นตัวอย่างของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในลักษณะของการดำเนินงานที่เริ่มจากการคิดริเริ่มของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ชี้ให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ ของผู้ปฏิบัติงาน และพลังความร่วมมือของเครือข่ายในด้านต่าง ๆ

เมื่อมีการสำรวจเด็กวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ในปีการศึกษา 2541 ตามนโยบายประกันโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่ามีเด็กวัยเรียน อายุ 4-15 ปี ที่พิการมาก ไม่สามารถมาเข้าโรงเรียนได้ จำนวนถึง 114 คน ในเขตบริการของ 70 โรงเรียน อันเนื่องมาจาก

- ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองที่บ้าน
- โรงเรียนไม่สามารถรับเข้าเรียนได้ เนื่องจากมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมกับวัย อาจมีปัญหาด้านการเรียนการสอนของครู และเป็นปัญหาด้านการเรียนของเด็กปกติ

สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จึงได้จัดทำโครงการครูอาสาสอนเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านขึ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กกลุ่มดังกล่าว โดยมีครูอาสา 98 คน และครูอาสา 1 คน จะรับผิดชอบเด็ก 1 คน หรือ 2-3 คน

* รายงานผลการดำเนินงานโครงการครูอาสาสอนเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ปี 2543

การดำเนินงาน

ระยะแรก

ให้การสงเคราะห์ในเรื่องของอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน, วัสดุการเรียน การสอน และให้การช่วยเหลือกรณีพิเศษ

ถ้าเด็กสามารถ
จะเรียนรู้ได้

ฟื้นฟูสมรรถภาพ

จัดการเรียนการสอน

ส่งต่อโรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือ
ส่งเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน

หลักในการทำงาน

ของครู
เป็นการทำงาน
ร่วมกัน ระหว่าง
พ่อแม่ และครู



1 วัน ของครู...สู่พ่อแม่
6 วัน ของพ่อแม่...ถึงลูก

ผลการดำเนินงาน

- ผู้ปกครอง : มีความรู้สึกที่ดี ต่อดตนเอง ต่อบุตรหลานที่พิการ
และสังคมรอบข้าง มีความรู้สึกมั่นคง
ได้รับการช่วยเหลือ การแนะนำที่เป็นประโยชน์
- เด็ก : มีสังคมใหม่ เกิดการเรียนรู้ ช่วยเหลือตนเองได้
และบางคนสามารถเข้าเรียนร่วมได้
- ครู : ได้รับการพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ
ในการเรียนการสอน การพัฒนานวัตกรรม
การเรียนการสอนที่เหมาะสม

เด็กชายองอาจ เพียงใจ

อายุ 12 ปี

โรงเรียนบ้านป่าเลา สปอ.สอง

ครูอาสาสอน นายธงชัย คำปวง



เด็กชายองอาจ พิการทางร่างกายมาแต่กำเนิด กล้ามเนื้อไม่มีแรงทรงตัวไม่ดี ไม่สามารถนั่งและยืนได้ ต้องนอนตลอด ฐานะทางบ้านของเด็กชายองอาจยากจนมาก ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล เพราะต้องออกไปรับจ้าง ก่อนออกจากบ้านทุกเช้า พ่อกับแม่จะให้องอาจนั่งฟังโองน้ำ เตรียมข้าวปลาอาหารให้ องอาจต้องนั่งฟังโองน้ำทั้งวัน จนกว่าพ่อกับแม่จะกลับ องอาจไม่ได้เรียนหนังสือทั้งที่สมควรปกติ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ได้ดำเนินการช่วยเหลือ โดยให้รถเข็นสำหรับนั่ง ให้อาหารเสริมนม อาหารกลางวัน เครื่องอุปโภคบริโภค วิทยุเทป บัตรประจำตัวบุคคลพิการ บัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล ทำให้องอาจสามารถไปโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติได้เป็นบางวัน มีเพื่อนคอยช่วยเหลือในการเข็นรถจากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนกลับบ้าน

องอาจจึงมีเพื่อน ได้เรียนรู้สังคมหลังจากนอนอยู่กับบ้านเฉย ๆ เป็นเวลานาน ถึง 12 ปี

เด็กหญิงเมทินี ใจอารีย์

อายุ 11 ปี

โรงเรียนบ้านสุพรรณ สปอ.เมืองแพร่



เด็กหญิงเมทินี ใจอารีย์ พิกการขามาแต่กำเนิด ขาลีบและกระดูกสันหลังอ่อน ไม่สามารถไปไหนมาไหนเองได้ และนั่งนาน ๆ ไม่ได้ฐานะทางบ้านยากจนมาก พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแล เพราะต้องรับจ้างหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว เมทินีไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ได้จัดครูไปสอนหนังสือให้ที่บ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ให้อาหารเสริมนมสัปดาห์ละ 5 กล่อง อาหารกลางวัน เครื่องอุปโภคบริโภค ทำบัตรประจำตัวบุคคลพิการ บัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล เทปเพลง นิทาน อุปกรณ์วาดภาพ หนังสือนิทาน ของเล่น และรถเข็น

หลังจากครูอาสาได้ไปสอนหนังสือ ทำให้เมทินีเริ่มอ่านหนังสือได้ ร้องเพลงได้

ตอนนี้เมทินีสามารถออกจากบ้านไปสู่สังคมภายนอกโดยรถเข็น และได้เรียนหนังสือร่วมกับเด็กปกติ ทำให้เมทินีมีความสุข และเล่นกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน ชีวิตไม่เงียบเหงาอีกต่อไป

ผลจากการริเริ่มและลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือทั้งจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ในหลายรูปแบบและปัจจุบันได้รับเงินทุนจาก UNESCO เพื่อดำเนินโครงการนำร่องการพัฒนารูปแบบการเชื่อมรอยต่อการศึกษา สำหรับเด็กพิการวัยเรียนระดับปานกลาง เพื่อนำสู่ระบบโรงเรียน และเด็กพิการวัยเรียนระดับรุนแรง เพื่อนำสู่ชุมชนใกล้เคียง (PIDETP MODEL : Basic Education for children with Special Needs) โดยความร่วมมือของ UNESCO และสถาบันราชภัฏ สอนดุสิต





รูปแบบการจัด

การเรียนรู้ร่วม

ในโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา จัดในหลายลักษณะ แตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละพื้นที่ โรงเรียน ที่จัดการเรียนร่วม นอกจากจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแล้ว บางโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใน เขตบริการของหน่วยงานทางการศึกษาพิเศษหรือหน่วยงานทางการแพทย์ที่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา สถาบันราชภัฏที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ จะได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าว ส่วนโรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในเขตบริการหรือไม่มีหน่วยงานที่มีผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น สำนักงานประชาสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือในเรื่องของการ จัดทะเบียนคนพิการ หรือการสงเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ และสถานื่อนามัย เป็นต้น มีหลายโรงเรียนที่สามารถจัดการเรียนร่วมได้ดี มีทั้งโรงเรียนที่จัดมาเป็นระยะเวลานานและโรงเรียนที่เริ่มต้นจัด ดังกรณีตัวอย่างดังนี้

การบริหารงานในโรงเรียนเรียนร่วม

บริหาร	โรงเรียน	ที่โดดเด่น
ที่จำเป็น	ต้องมี	การวางแผน
ครูนักเรียน	รับรู้ถ้วนทั่ว	ไม่ขาดแคลน
ไม่แค้น	น้ำใจ	มิตรไมตรี
การจัดวาง	ตัวบุคคล	ให้เหมาะสม
ดุกลินกลม	ใส่ใจ	ไม่หลีกหนี
เด็กพิเศษ	เรียนร่วม	จิตใจดี
ช่วยชวนชี้	สอนสั่ง	สนใจใจินดี
เสริมขวัญ	กำลังใจ	ให้ถ้วนทั่ว
ไม่ต้องกลัว	หมางเม็น	การดีจีน
ทั้งคู่ด้วย	ดูแล	ได้ยลยิน
ไม่ผ่นผิน	ร่วมด้วย	ช่วยครบครัน
ประสาน	ทุกหน่วยงาน	ให้มาช่วย
ยินดีด้วย	ร่วมคิด	ร่วมสร้างสรรค์
ได้รับทุน	เสื้อผ้าอาหาร	จนเจือกัน
สมานฉันท์	ชื่นชม	นำชื่นใจ
ดำเนินงาน	หลายกระบวน	บรรลุผล
ไม่สับสน	ดำเนินการ	ช่วยชานไซ
พร้อมครูด้วย	เด็กด้วย	ช่วยกันไป
น้อมนำให้	ก้าวหน้า	ในกิจการ
ขั้นตอนที่	สุดท้าย	ประเมนิผล
ได้คิดค้น	นิเทศ	ร่วมสืบสาน
สัมภาษณ์ครู	ผู้ปกครอง	ดำเนินงาน
ล้วงกล่าวขาน	ชื่นชมสม	เจตนา

ข้อคิดจาก...โรงเรียนวัดสาธุการาม

สปอ.ค่ายทางระจัน สปจ.สิงห์บุรี

โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*

โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส เป็น 1 ใน 8 โรงเรียนของกลุ่มโรงเรียน
สุโขทัย และเป็นที่ทำการของศูนย์วิชาการกลุ่ม เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่
มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 7 ไร่ 47 ตารางวา

สภาพเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จากลักษณะสังคมเศรษฐกิจและสภาพ-
แวดล้อมดังกล่าว ทำให้มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
อย่างไรก็ตามโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ
เพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินการกิจของ
โรงเรียนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีตลอดมา

ข้อมูลโรงเรียน

นักเรียน 2,096 คน	ครู 91 คน
นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 73 คน	ลูกจ้างประจำ 8 คน
การจัดชั้นเรียนเด็กปกติ 53 ห้อง การศึกษาพิเศษ 5 ห้อง	ลูกจ้างชั่วคราว 9 คน
ครูจ้างสอน (การศึกษาพิเศษ) 1 คน	ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ 8 คน

* รายงานการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส

จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนการสอนการศึกษาพิเศษ

- ➡ เพื่อสนองนโยบายของรัฐในอันที่จะจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน
- ➡ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับเด็กปกติ
- ➡ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถปรับตัวเข้าอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
- ➡ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระและให้คำปรึกษากับผู้ปกครองที่มีบุตรหลาน เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- ➡ เพื่อแก้ปัญหาการตกชั้น และช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนจนจบภาคเรียนหรือจบการศึกษา
- ➡ เพื่อให้มีการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ

การรับสมัคร

คุณสมบัติของผู้สมัครเรียน

1. อายุระหว่าง 7-15 ปีบริบูรณ์
2. โรงเรียนเปิดรับสมัครตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึง กุมภาพันธ์ โดยครูผู้สอนและผู้บริหารเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก
3. ทางสถาบันราชภัฏสวนดุสิต และ มศว. ประสานมิตร
ส่งนักเรียนมาเข้าเรียน

กลุ่ม 1
(ป.1)

เตรียมความพร้อม

กลุ่ม 2
(ป.2)

อ่านเขียนเองได้เล็กน้อย
ทั้งภาษาไทยและคณิต

กลุ่ม 3
(ป.3)

อ่านเขียนคิดเลขได้ปานกลาง
อยู่ร่วมในสังคมได้สังคมเพื่อนได้

กลุ่ม 4
(ป.4)

อ่านเขียนคิดเลขได้ดี อยู่ร่วมในสังคม
เพื่อนและครูได้ดี

กลุ่ม 5
(ป.5-6)

เป็นกลุ่มเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น มีความรับผิดชอบ
อ่านเขียนคิดเลขได้ดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. จัดเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนปกติตั้งแต่ชั้นประถม-ศึกษาปีที่ 1 - 6

ห้องละ 3 - 6

โรงเรียนวัดช้างเคียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่*

โรงเรียนวัดช้างเคียน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึง ชั้นมัธยมศึกษา มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 506 คน ในจำนวนนี้ เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 25 คน มีครู 30 คน โดยมี นายนิกร จันทรประเสริฐ เป็นผู้บริหารโรงเรียน และนางสุลลิกาญ ธิเจ้า เป็นครูการศึกษาพิเศษ

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มเด็กพิการ จำนวน 25 คน ดังนี้

ประเภท	จำนวน (คน)
เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น	
เด็กออทิสติก	
เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้	
เด็กสมาธิสั้น	
เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย	
เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม	

การดำเนินงาน

มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน
ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ
รับสมัครเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โดยรับสมัครเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษทุกคนให้เข้าเรียนร่วม

2. ให้คณะกรรมการจัด
การเรียนร่วมของโรงเรียน พิจารณา
ถึงความพร้อมของเด็ก รูปแบบการ
เรียนร่วมที่โรงเรียนจะจัดตามความ
ต้องการของผู้ปกครอง

3. ส่งเด็กผ่านการพิจารณา
เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนและห้องเรียน
ที่เหมาะสม

4. จัดทำโปรแกรมการ
ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP : Individual
Education Program) และจัดทำ
แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP :
Individual Implementation Plan)

5. ให้การสนับสนุนงบ-
ประมาณ เช่น วัสดุ อุปกรณ์



6. ประสานงานกับโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ และ ศูนย์พัฒนาการเด็กภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้การสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

7. นิเทศติดตามการดำเนินงาน
8. ประเมินผลการจัดการเรียนร่วมทุกสิ้นปีการศึกษา
9. ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน

รูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนวัดช้างเคียน

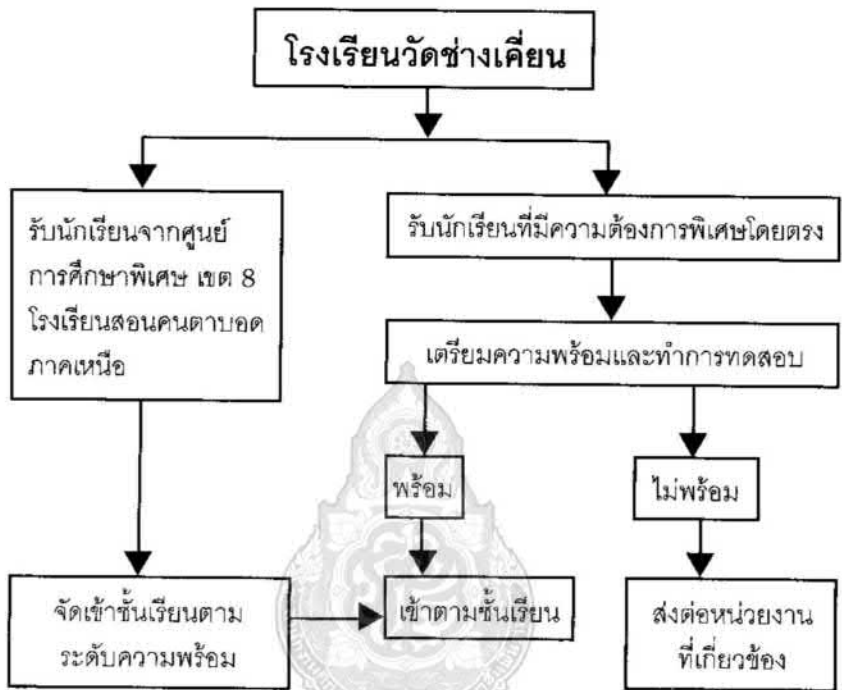
1. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา
2. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาและมีที่ปรึกษา
3. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติบางเวลา และส่งฝึกที่ศูนย์การศึกษา พิเศษเขตการศึกษา 8
4. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการพิเศษจากห้องเสริม วิชาการ

การรับเด็ก

รับเด็กใน 2 ลักษณะคือ

- รับโดยตรง
- รับเด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมจากโรงเรียนสอนคนตาบอด

ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่



การจัดเตรียมเพื่อการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1. การจัดเตรียมด้านสิ่งแวดล้อม

1.1 อาคารสถานที่ เช่น ห้องเสริมวิชาการ ห้องเรียนปกติสำหรับการเรียนร่วม ห้องดนตรีบำบัด โดยมีแนวทางการจัดห้องต่างๆ ดังนี้

1.1.1 ห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) จะมีอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด แวนชยาย อุปกรณ์เรขาคณิต เทปบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กที่บกพร่องทางการเห็น หนังสือแบบเรียนที่เป็นอักษรเบรลล์ เป็นต้น นอกจากนี้ ครูเสริมวิชาการต้องสอน

เสริมบางรายวิชาที่เด็กที่บกพร่องทางการเห็นเรียนไม่ทันเพื่อนหรือไม่เข้าใจ อีกทั้งใช้ห้องเสริมวิชาการเป็นห้องแปลอักษรเบรลล์จากแบบฝึกหัด หรือแบบบันทึกของนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นในแต่ละรายวิชาเป็นภาษาไทยส่งครูผู้สอนตรวจผลงานของนักเรียนเพื่อจะได้ทราบพัฒนาการทางด้านการเรียน

1.1.2 ห้องเรียนปกติสำหรับการเรียนร่วม เป็นห้องเรียนที่อยู่ชั้นล่างของอาคารเรียนพื้นห้องราบเรียบ

1.1.3 ห้องดนตรีบำบัด มีเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากลให้เด็กตาบอดได้ฝึกเล่นในช่วงเวลาก่อนเข้าเรียน 12.00-13.00 น. ทุกวัน นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้เด็กปกติเข้าไปฝึกเล่นดนตรีกับเด็กออทิสติกเด็กที่บกพร่องทางการเห็น โดยมีครูดนตรีของโรงเรียนให้การฝึกซ้อมและควบคุมดูแล

1.1.4 ห้องศิลปะบำบัด เป็นห้องโถงชั้นล่างของอาคารเรียน โดยครูชุมนุมศิลปะจะจัดกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำกิจกรรมร่วมกัน

การเตรียมผู้ปกครอง

1. ประชุมชี้แจงผู้ปกครองก่อนเปิดเรียนในวันประชุมผู้ปกครอง
2. นัดหมายผู้ปกครองเป็นระยะเพื่อปรึกษาหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
3. จัดประชุมผู้ปกครองและเชิญวิทยากรจากโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. จัดทำเอกสารทางวิชาการเผยแพร่กิจกรรมทางวิชาการของนักเรียนที่บกพร่องด้านต่างๆ ให้ผู้ปกครองทราบ

5. สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การเตรียมแผนการสอนและโครงการสอน

การจัดการเรียนการสอนจะยึดหลักสูตรของเด็กปกติเป็นหลัก แต่มีการปรับปรุงแผนการสอนและโครงการสอน ในรายวิชาตามความเหมาะสม เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย กลุ่มเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต จริยศึกษา พลศึกษา กลุ่มท างานและพื้นฐานอาชีพ วิชาภาษาอังกฤษ การอ่านการเขียนอักษรเบรลล์ และหนังสือตัวโต ๆ การคัดลายมือ จะให้ งานตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็จะปรับจุดประสงค์ การคัดลายมือเป็นการเขียนอักษรเบรลล์ให้ถูกต้อง และมีการวางรูปแบบ ที่สวยงาม เป็นต้น

สำหรับเด็กประเภทออทิสติก มีปัญหาการเรียนรู้ การจัดการเรียน การสอน จะยึด IEP และ IIP เป็นหลัก

หลักสูตรและการเรียนการสอน

1. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น บกพร่อง ทางด้านร่างกาย มีปัญหาทางพฤติกรรม หรือสมาธิสั้น ให้หลักสูตรเดียวกับ เด็กปกติ แต่ใช้วิธีสอนและอุปกรณ์การสอนบางอย่างที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก โดยใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในระดับประถมศึกษา-

ปีที่ 2, 3, 4 และ 6 ในรายวิชากลุ่มทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย กลุ่มเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาจริยศึกษา พลศึกษา การบ้าน ดนตรี กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และวิชาภาษาอังกฤษ

2. หลักสูตรสำหรับเด็กประเภทออทิสติก ประเภทมีปัญหาการเรียนรู้จะใช้หลักสูตรแตกต่างกันตามโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

การเตรียมสื่อการเรียนการสอน

1. ครูการศึกษาพิเศษของโรงเรียน ครูผู้สอน ครูเสริมวิชาการ และครูวิชาการโรงเรียนร่วมกันผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น แผนที่นูน บัตรคำนูน บัตรภาพนูน ตาข่ายสำหรับวาดภาพ ลูกคิด ลูกปัด กระดุม ธนบัตร เหรียญเงิน เมล็ดผลไม้ ก้อนหิน กล้องไม้ขีดไฟ รูปทรงเรขาคณิตทำด้วยกระดาษแข็งหรือไม้ นาฬิกาจำลองและเกมต่างๆ เช่น โดมิโน ไพ่ และบิงโก บัตรภาพ บัตรคำ เป็นต้น

2. ใช้บริการสื่อการเรียนการสอนหลากหลาย จากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 และโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ที่ให้โรงเรียนเครือข่ายใช้ได้ตลอดปีการศึกษา

การจัดเตรียมบุคลากร

มีการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วมและเข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียน รวมทั้งบริการสนับสนุนให้การเรียนร่วมสัมฤทธิ์ผล โดยจัดให้ครูปฏิบัติงานตามหน้าที่

2. ครูประจำชั้นปกติ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมโดยการฝึกอบรมให้ความรู้และวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในชั้นของตนเองและศึกษาหาความรู้จากเอกสารชุดอบรมด้วยตนเอง จำนวน 14 เล่ม

3. ครูเสริมวิชาการ จะต้องมึหน้าที่สอนเสริมเพื่อช่วยให้การเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมพัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

4. คณะครูในโรงเรียน เช่น ครูแนะแนว และครูผู้สอนในระดับชั้นต่างๆ ที่ไม่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมพร้อม ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

การเตรียมตัวนักเรียนเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ตรวจสอบประวัติเด็กแต่ละคนว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงไร เพื่อนำมากำหนดเป็นโปรแกรมการศึกษารายบุคคล แผนการสอนรายบุคคล โดยประเมินจากการพัฒนาด้านร่างกาย การพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม

โปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

จัดทำขึ้นโดยได้รับความร่วมมือ และยินยอมจากผู้ปกครองของนักเรียน โดยคำนึงถึงพื้นฐานความสามารถของนักเรียนแต่ละคนแล้วเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

ขั้นตอนการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

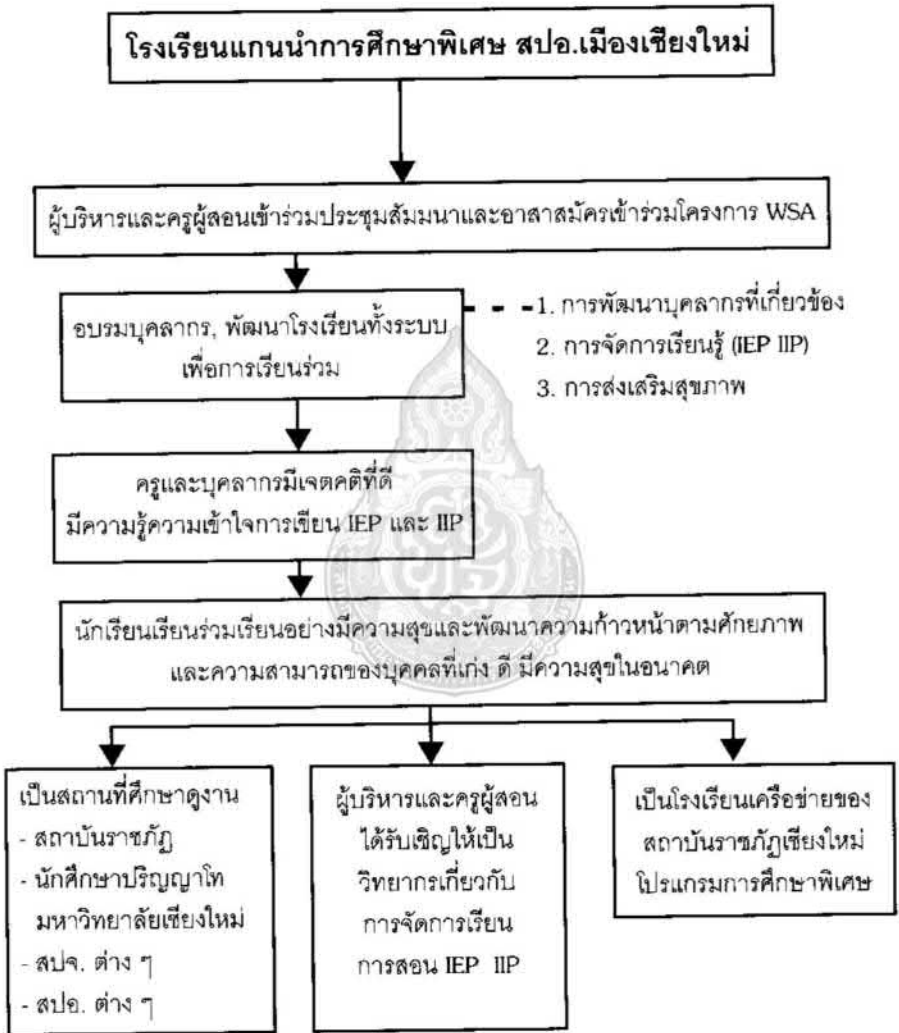
1. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ใบตรวจและวินิจฉัยของแพทย์ บันทึกจากผู้ปกครอง แบบประเมินพัฒนาการเด็ก แบบสังเกตพฤติกรรม บันทึกการสัมภาษณ์ ระเบียบสะสมผลการเรียน
2. ขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนกำหนดการทดสอบเด็ก
3. ทดสอบความสามารถหาจุดเด่น จุดด้อย ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
4. ประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น ครูเสริมวิชาการ ครูผู้สอนประจำวิชาต่างๆ ผู้ปกครอง เพื่อจัดทำแผน IEP และ IIP
5. ครูผู้สอน เริ่มใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยระบุ วัน เดือน ปี และภาคเรียนที่ใช้
6. ประเมินผลการเรียนตามแผนของเด็ก ทบทวนปรับปรุง
7. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น
8. ทบทวน ประเมินปรับปรุงและรายงาน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ห้องเสริมวิชาการไม่เป็นเอกเทศ ต้องอาศัยห้อง
สำนักงานของโรงเรียน
2. วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ
กับความต้องการ
3. ขาดแคลนครูด้านจิตวิทยา ครูแนะแนว ครูสังคมสงเคราะห์
และครูกายภาพบำบัด

ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมของโรงเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก อาจเนื่องมาจากขาดการวางแผนการจัดการศึกษาที่ดีของโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามทางโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน โดยผู้บริหารและครูการศึกษาพิเศษได้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรพัฒนาการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาและอาชีวศัคม์คร เข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม (Whole School Approach) ซึ่งจะเป็นแนวทางและคุณประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

กระบวนการพัฒนางานดังแสดงในแผนภูมิ



โรงเรียนบ้านหนองจอก (จิตติ-บุญศรี)*
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

โรงเรียนบ้านหนองจอก (จิตติ-บุญศรี) ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองพันจันทร์ กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูทั้งสิ้น 9 คน นักการภารโรง 1 คน นักเรียน 146 คน เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 7 คน มีนายเถลิงศักดิ์ วงษ์บำรุง เป็นอาจารย์ใหญ่ และนางสาวอัมพร สีทองสุข เป็นครูการศึกษาพิเศษ เริ่มจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่ปี 2542

การดำเนินงาน

1. คัดแยกเด็กในโรงเรียน โดยใช้การสังเกตและแบบสำรวจพฤติกรรมของเด็กสำหรับครู และพบเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 5 คน รวมเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 7 คน
2. จัดทำโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบของการเรียนร่วมเต็มเวลา เพื่อเข้าแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน

3. การเตรียมความพร้อม



การเตรียมความพร้อม
ให้กับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษก่อนเข้า
ชั้นเรียนปกติ

ครูการศึกษาพิเศษร่วม
กับครูประจำชั้นช่วย
เตรียมความพร้อมและ
เสริมทักษะให้กับเด็ก



ไปพบผู้ปกครองของเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษ
เพื่อร่วมปรึกษาและให้
คำแนะนำเกี่ยวกับการ
เตรียมความพร้อมให้
กับเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน

3. การเตรียมความพร้อม ในการเตรียมความพร้อมจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

3.1 เตรียมความพร้อมให้กับตัวเด็กเอง คือ ให้เด็กฝึกทักษะในด้านต่างๆ จนเด็กมีความพร้อมจึงส่งเด็กเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ

3.2 เตรียมความพร้อมร่วมกับครูประจำชั้น โดยวิธีการพูดคุยปรึกษาหารือถึงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน

3.3 เตรียมความพร้อมกับเด็กปกติในห้องเรียนที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วม โดยให้เด็กปกติรับรู้และเข้าใจว่าต่อไปนั้นจะมีเพื่อนมาเรียนด้วย ให้นักเรียนมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กพิเศษและเด็กปกติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.4 เตรียมความพร้อมกับผู้ปกครอง ทางโรงเรียนให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนร่วม วิธีการเรียนร่วม และวิธีการปฏิบัติต่อเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน

4. จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

วิธีการดำเนินการคือ ครูการศึกษาพิเศษร่วมกับผู้บริหาร ครูวิชาการของโรงเรียน ครูประจำชั้นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ปกครองเด็กร่วมกันวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมายระยะสั้น ระยะยาว และปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน โดยเน้นให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง โดยได้ร่วมกันจัดทำกำหนดการสอนและแผนการสอนควบคู่ไปด้วย

5. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร

ได้ดำเนินการในหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุมชี้แจง การแจกเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน

6. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนบ้านหนองจอก (จิตติ-บุญศรี)

7. จัดหาสถานที่เรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มเติมจากในห้องเรียนโดยใช้ชื่อว่าบ้านเด็กพิเศษ

8. การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน

ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน เช่น วันแม่ วันลอยกระทง ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมและให้ชุมชนเกิดการยอมรับเด็กพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนจึงได้ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ

1. จัดส่งเอกสารประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน

2. เผยแพร่ข่าวสารในวันประชุมผู้ปกครองนักเรียน

3. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านทุกครั้งที่มีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการจัดการศึกษาพิเศษ และข่าวสารของทางโรงเรียน

4. เข้าวางแผนและร่วมมือกับตำบลหนองพันจันทร์ ในฐานะเป็นวิทยากรของประชาคมหมู่บ้านประจำหมู่ที่ 4 ตำบลหนองพันจันทร์ กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเขตบริการหลักของโรงเรียนบ้านหนองจอก (จิตติ-บุญศรี) และมีส่วนร่วมในการผลักดันโครงการฝึกอาชีพเสริมและสวัสดิการของผู้พิการในท้องถิ่น เพื่อบรรจุเข้าแผนพัฒนา ระยะ 5 ปี ของกิ่งอำเภอบ้านคา

ผลจากการดำเนินงานดังกล่าว คือ ผู้ปกครองและชุมชน เกิดทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จนทำให้ได้รับความร่วมมือในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น

1. การจัดทำบ้านเด็กพิเศษ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือร่วมแรงในการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เสื่อน้ำมัน ชั้นวางของ อุปกรณ์ตกแต่งห้อง ตู้ สื่อของเล่น จนทำให้บรรยากาศในบ้านเด็กพิเศษน่าเรียนรู้ และเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนให้ความสนใจ และขอมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน โดยโรงเรียนก็ได้สนองตอบความต้องการโดยการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการดำเนินงานทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ
3. ได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยมีบุคลากรในชุมชนที่มีความสามารถทางด้านดนตรี (กิตาร์) มาร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่นให้กับทางโรงเรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

โครงการแรกที่โรงเรียนจัดทำขึ้นและประสบความสำเร็จคือ โครงการฝึกกีตาร์สำหรับเด็กคาบอด

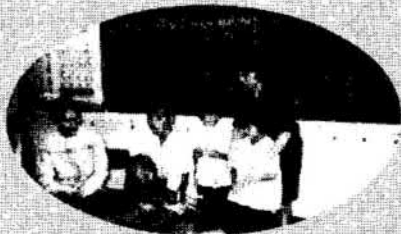
1. เริ่มจากการสืบค้นหาความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวของเด็กและความสนใจ (ความชอบ) ของเด็ก ซึ่งพบว่าเด็กชายอาทิตย์ ธรรมชาติ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตามีความสามารถในการร้องเพลงอย่างมาก และให้เด็กเลือกที่จะเล่นเครื่องดนตรีที่เด็กชอบจากการฟังเสียงเครื่องดนตรีหลายๆ ประเภท พบว่าเด็กมีความสนใจอยากเล่นเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์

2. เสาะแสวงหาผู้ที่มีความสามารถในโรงเรียนและในท้องถิ่น รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งในส่วนนี้ทางโรงเรียนได้รับการช่วยเหลือจากท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยได้รับความช่วยเหลือจากนายณรงค์ศักดิ์ ทองเกลี้ยง มาเป็นวิทยากรช่วยสอนกีตาร์ให้กับเด็ก โดยมีค่าตอบแทน

3. ให้เด็กเริ่มต้นการเรียนรู้จากการรู้จักกีตาร์และคอร์ดกีตาร์ โดยเริ่มจากการฝึกดีดจริง โดยสอนร่วมกับวิทยากรท้องถิ่น

4. เมื่อเด็กเล่นได้แล้วหลายๆ คอร์ดแล้ว ให้เด็กเริ่มเล่นเพลงง่ายๆ และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถในการร้องเพลงและเล่นกีตาร์ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

เมื่อเด็กได้มีโอกาสแสดงความสามารถเด็กก็จะเกิดความมั่นใจ และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีได้ด้อยกว่าคนอื่น แต่ในทางตรงกันข้ามเขายังมีความสามารถบางอย่างที่มากกว่าคนอื่น ซึ่งจุดนี้เองทำให้เด็กเกิดพลังในการต่อสู้และเรียนรู้ต่อไป ซึ่งก็ไม่ว่าในอนาคตเด็กอาจใช้ความสามารถที่มีอยู่ในจุดนี้ประกอบอาชีพของเขาเองต่อไป



จากใจ...

ครู

มีเสียงสะท้อนจากพ่อแม่ผู้ปกครองและจากสังคมที่ยกย่องในความตั้งใจ ในความอดทน มุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของครู แต่ในขณะเดียวกันก็มีเสียงสะท้อนภาพการทำงานของครู บางส่วนว่า ไม่ดูแลเด็ก ปล่อยเด็กให้อยู่ลำพัง ไม่มีความรู้พอที่จะสอน

ความในใจของครูผู้สอนและครูผู้รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษในโรงเรียนต่อไปนี้จะช่วยสะท้อนภาพว่า การที่จะจัดการศึกษาพิเศษให้บรรลุตามเป้าหมายได้นั้น ครูต้องมีความอดทน เสียสละ และความมุ่งมั่นเพียงใด ที่จะต้องศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ที่จะรู้จักเด็ก เทคนิควิธีการต่าง ๆ บนพื้นฐานที่ถูกต้องทางวิชาการ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กแต่ละคน

น้องบอย

สุภาพันธ์ สัจจมาศ

โรงเรียนบ้านธารน้ำผึ้ง จังหวัดยะลา

น้องบอย เข้าสู่ระบบโรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2543 ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งแต่ไม่สามารถอยู่กับครูหรือเพื่อนได้ เพราะครูไม่สามารถรับอาการที่แสดงออกหรือพฤติกรรมที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การรับประทานอาหารกลางวัน การขับถ่ายไม่เป็นเวลา และบอกไม่ได้ ผู้ปกครองของน้องบอยต้องประกอบอาชีพ ไม่สามารถไปดูแลตอนรับประทานอาหารกลางวันโรงเรียนได้ เข้าสู่ระบบโรงเรียนได้ประมาณ 3 สัปดาห์ ต้องนำกลับมาอยู่ที่บ้านในปีนั้น

ปีการศึกษา 2542 ผู้ปกครองได้นำน้องบอยมาเข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านธารน้ำผึ้งอีกครั้ง คราวนี้น้องบอยเข้าเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

วันแรกที่น้องบอยเข้าสู่ระบบโรงเรียนอีกครั้ง เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2542 ด้วยความกลัวๆ กลัวๆ เกาะติดหลังแม่ตลอดเวลา แต่ไม่มีอาการร้องไห้ออกมาวันแรกของการเข้าเรียนแต่พฤติกรรมที่แสดงออกได้ชัดเจน สิ่งแรกที่น้องบอยต้องจับมือครูตลอดเวลา และไม่ยอมออกจากห้องเรียน ขอบแอบไต่โต๊ะ แอบตามมุมห้องไม่ยอมสบตาใคร นั่งอยู่คนเดียวในสัปดาห์แรก

ต่อมาเวลาผ่านไปประมาณ 2 สัปดาห์เริ่มเล่นของเล่น น้องบอยเข้าเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จะเล่นของเล่นไปจนครบทุกอย่าง เมื่อหมดแล้วก็เลิกเล่นจะไปสนใจสิ่งของอื่นอีก

ส่วนพฤติกรรมทางด้านสังคมของน้องบอย เมื่อเข้าสัปดาห์ที่ 3 ก็เริ่มออกมายืนที่ระเบียงหน้าห้องเรียน ครูพยายามสร้างความอบอุ่นโดยการจับสัมผัสตัวของน้องบอยตลอดเวลา เพราะไม่ให้เกิดอารมณ์เครียด ทำให้ถ่ายอุจจาระได้ผ้าโดยไม่บอกเป็นประจำ หลังจากนั้นอีกไม่นานก็ได้พยายามให้น้องบอยได้เข้าแถวหน้าเสาธง เดินไปห้องเรียนอื่น รู้จักคุณครูชั้นอื่นๆ และอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ และเดินไปทั่วบริเวณโรงเรียนพูดคุยกับคุณครูชั้นอื่นๆ ได้ทุกชั้น น้องบอยจะมีลักษณะพิเศษชอบให้คุณครูให้ทำงาน น้องบอยจะทำ และสิ่งหนึ่งที่น้องบอยชอบแสดงออกเมื่อมีอารมณ์เครียดชอบชูตัวอยู่คนเดียว เพราะฉะนั้นสิ่งที่คุณครูที่สอนเด็กพิเศษเรียนร่วมต้องให้ คือ ใจและความอบอุ่นกับเด็กสามารถรักษาสุขภาพจิตของเขาได้เป็นอย่างดี ในขณะที่น้องบอยอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การพัฒนาการด้านสังคมดีขึ้นมาก จากการสังเกตของคุณครูจากวันแรกถึงสิ้นปีการศึกษาที่ผ่านมาชั้นอนุบาลปีที่ 2 สิ่งที่คุณครูได้รับสะท้อนกลับมาจากน้องบอย คือ รักคุณครูสูงมากที่สุดในสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าเด็กทุกคนสามารถรับรู้เรื่องของจิตต่อเขาได้



ของมีใจดวงคน...

ไข่มุกข์ นิโครวุฒิ

โรงเรียนบ้านกาศ สบอ.สูงเม่น สบจ.แพร่

นับแต่...วันแรก... ที่ยะเข้ามาเรียนกับครู ยะทำอะไรไม่ได้เลยแม้แต่การขยับถ่าย... ยะจะถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เลอะกางเกงทุกครั้ง และเป็นประจำทุกวัน ยิ่งไปกว่านั้น ยะพูดไม่เป็นภาษาไทย ฟังแล้วไม่รู้เรื่อง แต่ยะมีวิธีของยะ เวลาที่ยะต้องการ... จะพูด หรือบอกอะไรกับครู... ยะเป็นต้องมาแตะไหล่ครู... สะกิดครู... ให้หันไปดู ...แล้วครู จะเล่นเกมคำถาม คำตอบ...เพื่อเดาใจยะ ว่า...ยะต้องการอะไร มีอยู่หลายครั้ง หากครูบอกละเอียดจนรอนแท้ว หรือสอวรอนแท้ว ยะเป็นต้องยื่นเท้ามาให้ครูพร้อมกับเสียง...อื...

แต่ ณ วันนี้ ยะพูดเป็นประโยคได้แล้ว ทำอะไรเองได้ วิเศษจริงๆ ยะเธอเก่งมาก...ครูขอชมเชย

ยะ... เป็นเด็กพิเศษเรียนรวมรุ่นแรกของครู ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 ยะมาอยู่กับครูได้ 2 ปี ยะทำให้ครูได้เรียนรู้อะไรมากมาย ความรู้สึกของการยอมรับคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของครูได้เปลี่ยนไปจากความรู้สึกเดิมๆ ที่ไม่เข้าท่าของครู เป็นเพราะครูได้รับสิ่งดีๆ หลายอย่างจากยะ ที่ยะสอนครูโดยไม่รู้ตัว ทำให้ครูเข้าใจในความเป็นตัวตนของยะ และเด็กคนอื่นๆ อีกหลายคนที่ไม่เหมือน หรือไม่เหมือนยะ ครูจำได้ว่า...วันที่ยะรู้ว่า... ครูจะย้ายออกจากโรงเรียนบ้านเวียงทอง จะไม่ได้กลับมาสอนยะอีกแล้ว ภาพของยะ สะพายกระเป๋านั่งล้อ เดินตามครูไปทุกแห่งที่ครูเดินไปพร้อมกับพูดแบบท่องว่า...จะไปกับครู ๆ ๆ... ยังติดตามและเสียงก้องอยู่ในหูจนปานนี้

...และทุกครั้งที่ครูกลับไปเยี่ยมยะที่โรงเรียน...ยะจะวิ่งมาหาครูตั้งแต่เห็นรถครูเลี้ยวเข้าประตูไป พร้อมกับยิ้มรับอย่างดีใจ เมื่อเข้ามาใกล้ ยะจะยกมือไหว้และพูดว่า...ไข่มุกข์มาแล้ว สวัสดีครับ... ทุกครั้ง ซึ่งมันทำให้ครูมีความสุขมากที่ได้ยินคำพูดทักทายของยะ รวมทั้งเพื่อนของครูที่เห็นภาพที่ยะต้อนรับและทักทายครูแล้ว จะพากันแซวครูว่า ...ดูยะมันดีใจที่เห็นแม่มันมาหา...

ปัญหาจากครู

สายหยุด เกิดช่วย

โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

บอยเป็นเด็กผู้ชายตัวผอมแกร็น บอยมีความพิการซ้ำซ้อนถึง 3 อย่าง คือ หูตึง ต้องใช้เครื่องช่วยฟัง แขนขาเกร็ง รวมทั้งมีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

บอยได้เข้าเรียนที่โรงเรียน เพราะบอยต้องนั่งรถเข็นรับซื้อของเก่ากับคุณตา มาซื้อของเก่าในซอยแถวโรงเรียนทุกวัน ผู้ปกครองเลยแนะนำให้มาสมัครเรียน คุณตา คุณยาย และบอยตื่นแต่เช้ามากที่จะได้เข้าเรียน ตอนแรกครูแนะนำให้บอยไปเข้าเรียนที่โรงเรียนเศรษฐเสถียร แต่ปรากฏว่าโรงเรียนเขาไม่รับเด็กที่มีความพิการซ้ำซ้อน ครูเลยต้องรับเข้าเรียนด้วยความสงสาร

บอยเข้าเรียนมีคุณปู่รถเข็นรับซื้อของเก่ามาส่งทุกวัน เนื้อตัวบอยจะมอมแมม มีน้ำมูกตลอดเวลา รักษาเท่าไรก็ไม่หาย เพราะบอยต้องนอนในโกดังรับซื้อของเก่า ต้องอยู่กับขี้ฝุ่นตลอดเวลา ซึ่งทุกวันครูต้องพาบอยไปล้างหน้า ทาแป้ง วันละหลายรอบ แทบจะทุกชั่วโมง น้ำมูกจะเกรอะกรังสองแก้มตลอด บอยจะทำหน้าจ๋อยเมื่อครูสั่งให้บอยไปล้างหน้า ผู้ปกครองของนักเรียนคนอื่นๆ ในห้องก็จะเอาเสื้อผ้า นม ขนมต่างๆ มาให้บอยกินเป็นประจำ บอยมีความสุข เมื่อได้เข้าโรงเรียน มีรอยยิ้ม และวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ ด้วยความสนุกสนาน ดูบอยมีความสุขมาก

ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ครูสอนให้นักเรียนเขียนตัวเลขแทนภาพที่ครูวาดบนกระดานดำ นักเรียนออกมาเขียนตัวเลขที่ละคน คนไหนเขียนตัวเลขได้ถูกต้อง ครูและนักเรียนก็จะตบมือ และจะหอมแก้มเป็นรางวัล ตอนที่ครูให้บอยออกไปเขียนตัวเลขแทนภาพที่ครูวาดไว้ บอยพยายามเขียนอย่างตั้งใจ และมันอกมันใจด้วยมือที่เกร็ง บอยมั่นใจว่าตนเองเขียนถูกแน่ ครูไม่ทันได้ตบมือ บอยวิ่งเข้ามากอดครูแน่น และหอมแก้มครูซ้าย ขวา พร้อมกับร้องให้น้ำตาไหล ครูมองหน้าบอยด้วยความสงสาร จนพลอยน้ำตาไหลไปกับบอยด้วย

บอยคงคิดน้อยใจว่าครูไม่เคยได้หอมแก้มบอย เพราะมีน้ำมูกเกรอะกรังอยู่ตลอด ต่อไปนี้ครูคงต้องดูแลเอาใจใส่บอยให้มากขึ้นนะบอยนี้...

น้องขวัญ

สุลิกาญ อีแจ้

โรงเรียนวัดช้างเคียน สำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

น้องขวัญเป็นเด็กที่ทางศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 ส่งให้เข้าเรียนร่วม ครูแจ้ไม่รู้ว่เด็กออทิสติกเป็นอย่างไร หลังจากที่ได้รับปากว่ารับเด็กประเภทนี้เข้าเรียนร่วม เมื่อเข้าอบรมเรื่องการสอนเด็กออทิสติกก็พอจะมีความรู้ แต่ก็ยังไม่ได้ปฏิบัติจริง

วันเปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2542 ครั้งแรกที่น้องขวัญให้รางวัลก็คือ...เอะอะ โวยวาย วิ่งรอบโรงเรียน ไม่สามารถสงบสติอารมณ์ของน้องขวัญได้ เพราะสายตาและน้ำเสียงของครูทุกคนที่ได้พบเหตุการณ์จะดูและเจ็บปวด คำว่า “หยุด ! หยุด ! เดี่ยวนี้นะ เดี่ยวจะทำโทษนะ ! ถ้าไม่หยุด !” คำพูดลักษณะเช่นนี้จะใช้กับเด็กปกติได้และหยุดทันที แต่สำหรับน้องขวัญไม่สามารถที่จะยับยั้งอารมณ์ของน้องขวัญ เหมือนยังยั่วและเพิ่มอารมณ์ร้ายของน้องขวัญมากขึ้น โดยการยกก้อนหินก้อนใหญ่ขึ้นเพื่อต่อสู้กับเสียงเหล่านี้

“..เร็ว ๆ ลูกครูแจ้อละวาด...” ครูแจ้ก็ไม่เคยเห็นหน้าตาน้องขวัญ เพราะวันที่น้องขวัญมาสมัครเรียน ครูแจ้กำลังอบรมเรื่อง ออทิสติกอยู่ที่ลำปาง ครูแจ้ก็เดินเข้ามาหาน้องขวัญด้วยสีหน้าเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น (แต่ในใจนึกไม่พอใจเพื่อนครูที่เสียงดัง) และเรียกชื่อน้องขวัญ “น้องขวัญมองหน้าครูแจ้สิครับ” .. “ครูแจ้เข้าใจน้องขวัญนะ... ใครทำน้องขวัญอารมณ์เสีย” แค่มองตากัน...น้องขวัญก็สงบนิ่งอารมณ์ร้ายก็ค่อยๆ คลายลงและปล่อยก้อนหินลงและเรียกชื่อน้องขวัญ “น้องขวัญ...มองตาครูแจ้...มองตาครูแจ้...มองตาครูแจ้” (ลักษณะของพี่ขวัญจะก้มหน้า โวยวาย ยกก้อนหินเดิน

วนไปวนมา) พอน้องขวัญมองตาครูแจ้ ...เหมือนมีมนต์สะกด...สีหน้าของน้องขวัญค่อยๆ คลายและปล่อยก้อนหินลงอย่างง่ายดาย... ด้วยสายตาที่มองเขาด้วยความเอื้อเอ็นดูและเข้าใจ เขาจะรับรู้ได้ทันทีว่าคนไหนที่เข้าใจเขา

ครูแจ้... เข้าใจน้องขวัญนะ... ครูแจ้โอบกอดเขาและให้ความอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งของเขา... ใครทำให้น้องขวัญอารมณ์เสีย... “พวกนั้นมองหน้าพี่ขวัญ... ไม่ชอบ...” อ้อ ! เรารู้แล้วละว่าเขาชอบเรียกตัวเองว่าพี่ขวัญ พี่ขวัญนั่งลงก่อนหายใจเข้าออกลึกๆ ทำตามครูแจ้... เป็นไงหายโกรธหรือยัง... หายแล้วครับ...มองตากันก่อนพี่ขวัญฟังนะ “เพื่อนๆ พี่ เขาชอบและรักพี่ขวัญ คนเรารักกันเป็นเพื่อนกันต้องมองตากัน มองหน้ากันแล้วยิ้ม... ไหนมองตาครูแจ้...ครูยิ้มให้ พี่ขวัญยิ้มสิ อย่างนี้ถึงจะเรียกว่าคนเก่งของครูแจ้...”

เข้าแถวเคารพธงชาติเป็นปกติ

พอเข้าชั้นเรียน ด้วยความเป็นนักเรียนชั้น ป.1 ในวันแรกมีความวุ่นวาย การปรับตัวเข้าหากันยังทำไม่ได้ เดินชนกันนิดกันหน่อย น้อยๆ ทำกระเป๋าทิ้งขวัญหล่น พี่ขวัญแสดงความไม่พอใจโดยวิธีตีบโตะล้มและยกเก้าอี้ทุ่มขว้าง ด้วยความที่ครูแจ้ไม่เข้าใจ... เอาอีกแล้วเธอ... ฟังอบรมไปไม่ถึงชั่วโมง... ก็เลยใช้ไม้บรรทัดเหล็กฟาดลงที่โตะไปแรงๆ แล้วสั่งให้หยุด... พี่ขวัญกลับไม่หยุด กระแทกเก้าอี้ลงที่พื้นเสียงแบบครูแจ้ทันที จึงสั่งให้เด็กๆ ให้ออกนอกห้องไปอยู่ที่ศาลาข้างล่างปล่อยให้พี่ขวัญอยู่ในห้องคนเดียว

พอกลับมาดูที่ห้อง ห้องเรียนและไม่เป็นชิ้นดี กระเป๋าน้องๆ พี่ขวัญก็จับโยนทิ้งหมด... ครูแจ้หายโกรธแล้ว แต่พี่ขวัญยังไม่หายโกรธ ครูแจ้จึงเรียกพี่ขวัญมาทำความเข้าใจ พูดเหตุผลซ้ำๆ อยู่บ่อยๆ พี่ขวัญจะทำร้ายน้องๆ อยู่บ่อยๆ จนผู้ปกครองนักเรียนปกติเริ่มไม่พอใจและเขียนบัตรสนเท่ห์ให้ย้ายไปที่อื่น ครูแจ้และอาจารย์ต้องเรียกประชุมชี้แจงผู้ปกครองขอเวลา 6 เดือน และถ้าไม่ดีขึ้นจะพิจารณาตัวเอง เมื่อให้คำมั่นสัญญาแล้ว

ผู้ปกครองก็ยอมเลิกรา แต่ทุกวันจะมีผู้ปกครองปกติมานั่งเฝ้าลูกของตนเอง อาจารย์ใหญ่จึงสั่งให้ปิดประตูโรงเรียนหลังจากนักเรียนเข้าห้องเรียนแล้ว

ด้วยความรัก...ความเข้าใจ... ความอดทน... ต่อพฤติกรรมของพี่ขวัญ พี่ขวัญจะลดพฤติกรรมร้ายลงไปเรื่อยๆ และด้วยความพยายามของครูแจ้ที่พยายามปรับความเข้าใจ ความรู้สึกและเจตคติที่ดีต่อชุมชนและผู้ปกครอง ก็เป็นไปอย่างราบรื่น

ภาพที่ประทับใจของครู ผู้ปกครองที่เคยมีเจตคติที่ไม่ดีต่อ พี่ขวัญ ก็พุดคุยกับพี่ขวัญ ลูกหัวขมพี่ขวัญ คณะครูเข้าใจพี่ขวัญมากขึ้น และ อารมณ์ร้ายของพี่ขวัญก็ค่อยๆ จางหายไป และพี่ขวัญก็มีสมาธิในการเรียน ขยันเรียน ...ได้ดีเยี่ยม...

ปัจจุบันพี่ขวัญเรียนอยู่ชั้น ป.2 ความสามารถของพี่ขวัญ คือ เขียนตัวหนังสือได้สวยงาม เขียนตามคำบอกได้ อ่านหนังสือได้ สิ่งที่ครูแจ้ ต้องพยายามอยู่ตอนนี้คือ การแต่งประโยค เรียงความ การเรียนคณิตศาสตร์ ที่พี่ขวัญยังทำไม่ได้... เท่าที่ควร

เกือน่วน : ่วนเกือนรุ

วรรณิ ไยวน

โรงเรียนบ้านแม่दान สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่

จากการที่ทางโรงเรียนได้จัดการศึกษาพิเศษโครงการเรียนร่วมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนปกตินั้น ความจริงแล้วทางโรงเรียนได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 ซึ่งมีตั้งแต่เด็กพิการทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา แต่การเรียนการสอนของครูก็เป็นไปตามปกติตามสภาพของท้องถิ่น

ต่อจากนั้นก็มึนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหลายๆ ด้าน ในปีการศึกษา 2534 มีนักเรียนที่มีปัญหาทางการได้ยินและเป็นใบ้เข้ามาเรียน ในขณะนั้นครูยังไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษเลย เมื่อนักเรียนเข้ามาเรียนชั้นเด็กเล็กได้ 2 ปี ก็ต้องออกจากโรงเรียนไป

ในปี 2535 มีนักเรียนที่มีปัญหาทางการเห็นเข้ามาเรียนอีก ครูก็รับไว้อีก เพราะมีความรู้สึกสงสาร ทำให้ไม่อาจปฏิเสธเขาได้ ไม่เคยคิดว่าเขาจะเป็นภาระ แต่ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ควรทำต่อมนุษย์ด้วยกัน เมื่อได้สั่งสอนเขาก็เกิดความผูกพัน เกิดความสุขใจที่ได้เห็นเขามีโอกาสเช่นเดียวกับคนปกติ ยิ่งเมื่อเห็นผู้ปกครองมีความสุขที่ลูกของเขาได้เข้าโรงเรียน และตัวนักเรียนเองก็มีพัฒนาขึ้นของเขา ทำให้เกิดพลังที่จะช่วยเหลือเขาต่อไป

ในปี พ.ศ. 2538 ได้เข้ารับการอบรมเข้ม 200 ชั่วโมง ในเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ ทำให้ได้ทราบวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กไปพร้อมๆ กันทุกด้าน

ในปีการศึกษา 2542 นี้ มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งในเขตบริการและนอกเขตบริการเข้ามาเรียนจำนวน 16 คน ครูที่เคยวิตกว่าจะทำอะไรสอนเขาเหล่านี้ได้อย่างไร ก็มีความสบายใจมากขึ้น เพราะเมื่อมีปัญหาทุกคนต่างจะมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยกันแก้ปัญหาอยู่เสมอ

การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษปรับตัวเข้าสังคมเท่านั้น แต่ยังเน้นให้นักเรียนปกติปรับตัวเข้ากับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้ช่วยเหลือเพื่อน มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจ เมตตากรุณาต่อผู้อื่นจนเป็นนิสัย เป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติต่อไป

การทำงานด้านการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันนั้นหากจะถามว่าเป็นงานหนักไหม ตอบได้เลยว่าเป็นงานที่หนักมาก แต่เมื่อเห็นผลพัฒนาการของนักเรียนแล้วความเหนื่อยนั้นหายไปทันที จนบางครั้งรู้สึกภูมิใจจนไม่สามารถที่จะบรรยายออกมาเป็นตัวอักษรได้

นอกจากการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันแล้ว โรงเรียนยังได้จัดการศึกษาพิเศษครูอาสาสอนเด็กพิการตามบ้านด้วย เพื่อสนองนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ โดยได้ตั้งชื่อโครงการนี้ว่า “โครงการเมตตาธรรม” จากการที่ครูออกไปสอนตามบ้านทำให้ได้สัมผัสสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของนักเรียน ทำให้เกิดความคิดว่าคนเราไม่สามารถที่จะเลือกเกิดเป็นคนที่มีร่างกายสมบูรณ์ได้ แต่ที่จะเหมือนกันมีอยู่อย่างหนึ่งคือ “ความเป็นคน” ฉะนั้นจึงมั่นใจว่าเดินมาถูกทางแล้วที่ได้ทำหน้าที่สร้างคนที่ด้อยโอกาสให้เป็น “คน” ที่เทียมเท่ากับคนปกติ

ภาค 3

ภาพอนาคต

โรงเรียนเพื่อเด็กทุกคน

- 10 บทเรียนจากอดีต
- 11 เส้นทาง สู...อนาคต





บทเรียน ...

จากอดีต

การจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ บนหลักการและเป้าหมาย “ให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ” มาเป็นเวลาถึง 15 ปี นับได้ว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้ตามนโยบาย มีผลการทำงานเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีในภาพรวมหลายประการ เช่น

- เด็กมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น
- โรงเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนเพิ่มขึ้น
- เกิดรูปแบบและแนวทางใหม่ ๆ ที่จะช่วยเหลือเด็กทั้งด้านการสงเคราะห์และการศึกษา
- ครูเกิดความตื่นตัว พยายามที่จะเรียนรู้ แสวงหาความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ และรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน เช่น จัดตั้งชมรมครูการศึกษาพิเศษ
- มีความพยายามที่จะให้ครูคนอื่น ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก ยอมรับเด็ก และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
- มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือช่วยเหลือจากส่วนต่าง ๆ ของสังคม
- ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

และยังมีข้อค้นพบที่สำคัญที่ช่วยให้การทำงานเกิดผลงาณดังกล่าวได้

คือ

ผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่น เสียสละ อดทน และมีใจรักที่จะทำงานเพื่อเด็ก และพร้อมรับกับทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะมีความพร้อมหรือไม่พร้อมทั้งความรู้ทางการศึกษาพิเศษ การสนับสนุนต่าง ๆ หากแต่พร้อมที่จะลงมือทำ พร้อมที่จะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เรียนรู้จากปัญหาอุปสรรคจากประสบการณ์ จากความไม่รู้ เป็นรู้ จากไม่ถูกต้องตามหลักทางวิชาการสู่การทำงานบนพื้นฐานที่ถูกต้อง เกิดนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ พร้อมที่จะรับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้รู้ เพื่อเติมเต็ม

ข้อดีและข้อด้อยในการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถม-ศึกษา

ในการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ในทางปฏิบัติพบว่า มีทั้งข้อดีและข้อด้อย เช่น

ข้อดี	ข้อด้อย
1. เด็กพิการสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2. ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรหลานและช่วยลดความวิตกกังวลไม่รู้สึกลัวถูกทอดทิ้ง 3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาครบทุกด้านตามศักยภาพและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 4. ชุมชนให้การยอมรับและพึงพอใจโรงเรียนและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมากขึ้น 5. ผู้สอนได้รับผลตอบแทนมีแรงจูงใจมากขึ้น	1. โรงเรียนได้รับแรงกดดันจากชุมชนให้รับเด็กเข้าเรียนมากขึ้น 2. การบริหารจัดการยุ่งยาก บุคลากรในโรงเรียนมีภาระงานเพิ่มขึ้น 3. งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนบุคลากรมีไม่เพียงพอ 4. ผู้บริหารในแต่ละระดับ ทั้งโรงเรียน อำเภอ จังหวัด บางส่วนไม่ให้การสนับสนุน 5. บางโรงเรียนไม่มีครูที่ได้รับการอบรมด้านการศึกษาพิเศษ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ 6. ผู้บริหารโรงเรียน ครู มีเจตคติที่ไม่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ต้องการจัดการเรียนร่วม 7. ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในพื้นที่ เช่น นักฝึกพูด ทำให้ไม่สามารถจัดบริการเสริมได้

ปัญหา อุปสรรคและความต้องการ

จากการสรุปบทเรียนในการทำงาน พบว่า ยังมีปัญหา อุปสรรคและความต้องการการช่วยเหลือสนับสนุนหลายประการ เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาปกติ ทั้งในเรื่องของบุคลากร การบริหารจัดการและกลไกการสนับสนุนต่าง ๆ ปัญหา อุปสรรคและความต้องการที่สำคัญ คือ

ครูผู้สอน

“...คือมันอยู่ที่ใจเรา จะให้เด็กได้แค่ไหน มันก็เป็นภาระในใจว่าเด็กเราจะได้ไหม แล้วเราจะทำอะไร มันมาติดอยู่ที่ว่าภาระเรามันเยอะ เด็กปกติมากก็เลยทำให้ห้อยหย บางทีก็ห้อย เพราะเราไม่มีความสามารถพอ...”

- ยังขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากยังขาดความรู้ ทักษะ ในเรื่องของเทคนิควิธีการ การวัดการประเมินผล การเลื่อนชั้น และขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภท นอกจากนี้ยังมีการะงวนมาก ทั้งการเป็นครูประจำชั้น/ประจำวิชา งานโครงการต่าง ๆ ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลเด็กซึ่งมีหลายประเภท ทำให้ไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เท่าที่ควร
- มีความเครียดสูง เนื่องจากถูกผลกระทบให้รับผิดชอบเด็กเพียงลำพัง และไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขาดความร่วมมือจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนเดียวกัน
- ครูผู้สอนยังได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไรเมื่อต้องดูแลรับผิดชอบเด็กในชั้นเรียนร่วม รวมทั้งไม่ได้รับการนิเทศอย่างเพียงพอ

ครูผู้สอน ต้องการให้ลดภาระงานปกติลงบ้าง เพื่อจะได้มีเวลาในการดูแล และจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการทางการศึกษาพิเศษ มีเวลาในการคิดค้นพัฒนาเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพจริง ต้องการขวัญและกำลังใจ ความมั่นใจในการทำงาน รวมทั้งต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องการการนิเทศช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และที่สำคัญคือต้องการให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการศึกษาพิเศษ เพื่อทุกคนจะได้ช่วยกัน

ผู้บริหาร

- บางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน
- ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการเรียนร่วม ไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูผู้สอนได้

ผู้บริหารต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนร่วม ในลักษณะของการจัดหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และเห็นว่าทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแล ช่วยเหลือเด็กที่ถูกต้อง และต้องการให้สนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็น

ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเด็กปกติ

- กลัวว่าครูจะไม่มีเวลาให้ลูก เพราะต้องดูแลเด็กพิการ เด็กอาจเบื่อ ทำให้การเรียนเสีย หรือเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องจากเด็กพิการ

ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- กลัวว่าครูจะไม่สามารถสอนลูกได้ ไม่มีสื่ออุปกรณ์ ซึ่งสร้างความลำบากให้ครูผู้สอน ลูกจะเรียนไม่ทันเพื่อน เป็นที่ล้อเลียนจากเพื่อน และอาจถูกรังแก ได้รับอันตราย
- บางส่วนยังขาดความรู้ในการดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง และบางส่วนไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

ผู้ปกครองต้องการ ให้เด็กเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ทั้งสายวิชาชีพและวิชาการ ต้องการให้โรงเรียนฝึกอาชีพในท้องถิ่นให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นของตนเอง และมีความมั่นคงในอาชีพ

การบริหารจัดการ

- บางโรงเรียนขาดแคลนบุคลากร มีครูไม่ครบชั้น ทำให้จัดได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- ในพื้นที่ห่างไกล ไม่สามารถนำเด็กมารับบริการกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้
- โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการเสริมได้ เช่น การแก้ไขการพูด กายภาพบำบัด เพราะไม่มีผู้เชี่ยวชาญ หรือครูไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพอ
- ระบบการทำงานของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่แตกต่างกัน ทำให้การติดต่อประสานงานล่าช้า
- โรงเรียนข้างเคียงไม่รับเด็ก จะผลักรวบรวมให้โรงเรียนแกนนำหรือศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษาพิเศษ
- ไม่สามารถส่งต่อเด็กได้ บางโรงเรียนไม่รับเด็ก เด็กต้องกลับมาเรียนที่เดิม เช่น การส่งต่อโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือการเรียนต่อในระดับมัธยม เป็นต้น

ขาดกลไกสนับสนุน ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเรื่องของ

- งบประมาณ
- บุคลากร
- การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิภาพ

ในการจัดการศึกษาพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ในการจัดที่มีประสิทธิภาพหลายประการ ต้องมีการวางแผนการดำเนินการและจัดระบบ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น เริ่มจากการมีนโยบายชัดเจนในเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพให้มากที่สุด จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกันได้ มีการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถและงานที่รับผิดชอบ มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะต้องมีการดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน และสอดคล้องสัมพันธ์กัน

แนวทางแก้ไขและพัฒนางาน

จากปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนางานการจัดการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. ควรมีนโยบายแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ
2. สนับสนุนส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ทั้งบุคลากร สื่อ อุปกรณ์งบประมาณ อย่างเหมาะสมทั้งคุณภาพและปริมาณ
3. สร้างความเข้าใจความตระหนัก เจตคติให้กับผู้บริหารทุกระดับ และสร้างความร่วมมือในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. พัฒนาเครือข่ายในการปฏิบัติงานทั้งในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และในส่วนขององค์กรเอกชน หน่วยงานทางการแพทย์ ฯลฯ รวมทั้งมีการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นการช่วยเหลือพื้นที่ที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษ

5. ลดภาระงานให้กับผู้ปฏิบัติทั้งศึกษานิเทศก์และครู เพื่อให้สามารถพัฒนางานการศึกษาพิเศษได้เต็มที่ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

6. ประสานงาน/ความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะช่วยลดภาระให้โรงเรียนได้

7. จัดให้มีระบบการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในทุกระดับ

8. ผลิตสื่อ/นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ เผยแพร่ เพราะครู ยังมีประสบการณ์น้อย ไม่สามารถคิดค้นเองได้ทั้งหมด

9. จัดสร้าง/หาเครื่องมือคัดแยกเด็กที่ใช้สะดวก ง่าย และมีจำนวนพอเพียงให้กับโรงเรียน

10. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในลักษณะของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ



เส้นคางคก

๑๑๑

อนาคต

ปัจจุบันแนวโน้มและทิศทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มุ่งเน้นที่การศึกษาแบบบูรณาการ โดยให้เด็กทุกคนทั้งเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เข้าสู่ระบบการศึกษาปกติให้มากที่สุด และโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กทุกคน โดยมีหลักการพื้นฐานว่า

เด็กควรเรียนด้วยกันเท่าที่เป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ โรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านรูปแบบและระดับการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผ่านการใช้

- | | |
|--|-----------------------------|
| ● หลักสูตร | ● การจัดระเบียบทางการบริหาร |
| ● ยุทธศาสตร์การสอน | ● การใช้ทรัพยากร |
| ● การจัดบริการสนับสนุน
ที่เป็นลำดับและต่อเนื่อง | ● การมีส่วนร่วมของชุมชน |

เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต มีอาชีพพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องเป็นผู้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของโรงเรียนทั้งเรื่องของอาคารสถานที่ การบริหารจัดการ รูปแบบการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดบุคลากร เพื่อให้มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกัน

สำหรับการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ปัจจุบันได้มีการหยิบยกมาพิจารณาทั้งในเรื่องของสิทธิโอกาส กระบวนการจัดการศึกษา ที่จะให้เด็กเหล่านี้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ได้มีการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาพิเศษ ในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่รัฐต้องจัดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพทุกด้าน มีทักษะในการเรียนรู้และประกอบอาชีพ มีคุณธรรมในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุขและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย

จากภาพการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการดำเนินงานโดยรวมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติด้วยเช่นกัน และคำถามที่ตามคือ

ทำอย่างไร

**จึงจะเพิ่มโอกาสในการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
เด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงจะได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
และมีความรู้พื้นฐานที่จะเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต**

เพื่อให้ภาพอนาคตเป็นจริงและมีผลปรากฏเป็นรูปธรรม และสามารถ
ตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ ได้ จะต้องมีการดำเนินงาน ทั้งในส่วนที่เป็น
ปัญหาต้องแก้ไข และการเตรียมการสู่อนาคต

สำหรับการดำเนินงานในระยะสั้น ในปีงบประมาณ 2544 สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจุดเน้นในการดำเนินงานที่จะให้
เด็กวัยเรียนได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐาน
ที่กำหนด ได้กำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนว่า

**“ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กวัย 6-16 ปีมีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ
9 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส
ทุกประเภท รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
เฉพาะด้านให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ”**

นอกจากนี้ยังมีนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานทั้งในเรื่อง
ของการพัฒนากลไกการสนับสนุน การพัฒนากระบวนการจัด และ
การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการเตรียมการสู่อนาคต

กลุ่มเด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษมีการดำเนินงาน
ในเรื่องของการพัฒนารูปแบบการจัดที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐานการศึกษา
การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานโดยใช้การวิจัย การสนับสนุนปัจจัย
สื่ออุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายของเด็ก รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพของโรงเรียน
และบุคลากร โดยจะมุ่งเน้นให้พื้นที่เป็นผู้คิดค้นและพัฒนางานตาม

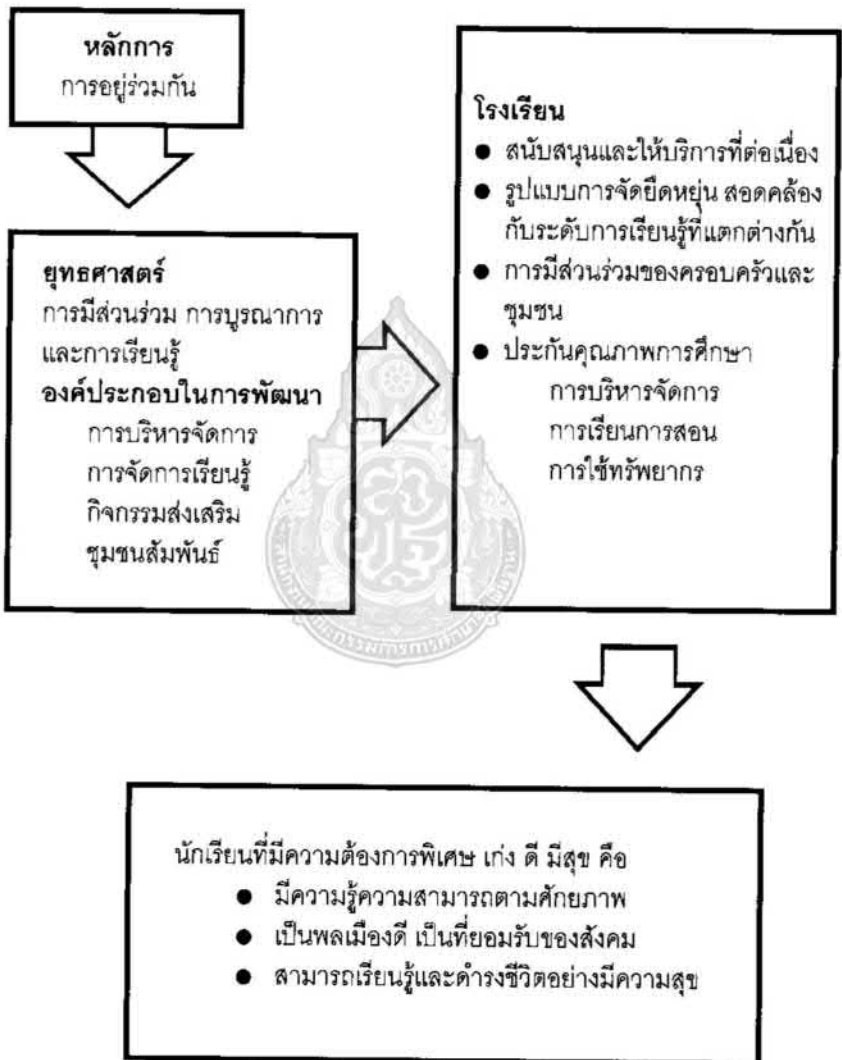
ความต้องการจำเป็นในรูปแบบที่หลากหลาย โดยการจัดสรรงบประมาณ การสนับสนุนการดำเนินงาน และค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับเด็กพิการ ส่วนกลางจะสนับสนุนในเชิงนโยบาย การติดตามและประเมินผล วิชาการ และการพัฒนาองค์ความรู้ การดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม

เป็นการพัฒนาที่ยึดหลักการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา โดยจะดำเนินการที่ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2543 ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และมีการเผยแพร่หลักการแนวคิดเพื่อให้โรงเรียนที่สนใจนำไปทดลองดำเนินการในโรงเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

ในการดำเนินงานใช้ยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วม การบูรณาการ และการเรียนรู้บนหลักการของการอยู่ร่วมกัน โดยมุ่งให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน ในลักษณะของระบบงานปกติที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน

เป้าหมายและหลักการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม ดังแสดงในแผนภูมิ



2. การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม
มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543 จะใช้เป็นแนวทาง
ปฏิบัติงานของโรงเรียนในการประเมินและปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มี
ประสิทธิภาพ โดยเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2544 และจะทดลองใช้ในโรงเรียน
แกนนำการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียน
เรียนร่วม

3. การวิจัยและทดลองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท โดยจะเน้นที่เด็กที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้ เด็กออทิสติก และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เริ่มทำการ
ทดลองในโรงเรียนแกนนำการศึกษาพิเศษ 80 โรงเรียน และจะขยายผล
ในพื้นที่ทุกจังหวัด

4. การประเมินคุณภาพการศึกษาพิเศษ เป็นการพัฒนาการประเมิน
ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนทุกประเภท และพัฒนาระบบ
การประเมินผลในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมี
เป้าหมายให้นักเรียนทุกคนทุกประเภทได้รับการประเมินความก้าวหน้าทุกคน

5. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลการทำงานในเรื่อง
ต่าง ๆ

6. การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เช่น สื่อ อุปกรณ์
งบประมาณ

ปัจจัยบวก

บทสรุป

การเรียนรู้ร่วม

ความฝันที่เป็นจริง



เป็นที่ยอมรับกันมานานว่าการเรียนรู้ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ เป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ถึงกระนั้น การเรียนรู้ร่วมกันก็มักจำกัดอยู่ในโรงเรียนไม่กี่แห่งที่ได้สั่งสมประสบการณ์จนมีความพร้อมพอที่จะรองรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นผลให้โรงเรียนเหล่านี้มีสัดส่วนของเด็กพิเศษที่เกินความพอดี และผู้ปกครองในแต่ละปีต้องขวนขวายหาที่ให้ลูกน้อยได้เรียน

ในช่วงปีการศึกษา 2541-2543 คน สปช. ได้ช่วยทำ ความฝันเป็นจริง ด้วยการ

- ตัดสินใจที่จะเปิดโรงเรียนเรียนร่วม ในทุกกลุ่มโรงเรียน
- ปรับปรุงรูปแบบการอบรมซึ่งส่งผลให้สามารถอบรมครูและผู้บริหารจำนวนมากขึ้นหลายสิบเท่าตัว
- ปรับเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมเพื่อให้การทำงานเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่สามารถประกันคุณภาพ
- ติดตาม ชี้แนะและต่อยอดการดำเนินงานให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- เปิดใจรับฟังเสียงจากผู้ปกครองและเชิญชวนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

แม้กรอบนโยบายจากกระทรวงและต้นสังกัดจะมีความสำคัญในการดำเนินงาน แต่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับจิตวิญญาณ และความศรัทธาของผู้บริหารและเพื่อนครู อาจารย์ในแต่ละพื้นที่ เช่น กทม.ที่ได้เปิดเรียนร่วมในทุกโรงเรียน แพร่ที่ได้รุดไปถึง ประตูบ้านนครศรีธรรมราชที่เปิดศูนย์ประสานงานในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือเพื่อนครูที่เพียรพยายามจะดูแลลูกศิษย์ใหม่ให้ดีที่สุด แม้จะมียาแก้ปวดศีรษะ เป็นอุปสรรคการสอนประจำตัวในระยะแรกของการดำเนินงาน หรือครูที่ได้อาศัย ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปค้นพบความต้องการการศึกษาพิเศษในกลุ่ม ลูกศิษย์เก่าจนสามารถพัฒนาให้มีความก้าวหน้าในการเรียนเป็นที่ปลื้มอกปลื้มใจทั้ง ครูและศิษย์ ยิ่งไปกว่านั้นความพยายามที่จะจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษเป็นรายบุคคล ได้ช่วยปูพื้นฐานการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กทั่วไปอีกด้วย

แม้ยังมีประเด็นที่ยังต้องขบคิดอีกมาก เช่น การขยายการเรียนร่วมในระดับ ที่สูงขึ้น การพัฒนาคุณภาพของการจัดกิจกรรมการศึกษา การเชื่อมโยงสู่โลกแห่งอาชีพ แต่ ณ วันนี้ต้องถือว่า การเรียนร่วมเป็นความฝันที่เป็นจริงแล้ว และเป็นความฝัน ที่ยังความอึดอึดใจมาสู่ผู้เกี่ยวข้องทุกหมู่เหล่า โดยไม่ต้องตีเป็นเลขเด็ด

ด้วยความชื่นชมอย่างยิ่ง

M M Cuen

เกษมา วรวรรณ ณ ออยุธยา

แสงเงาจุดร่วมจากความแตกต่าง

ความแตกต่างเป็นธรรมชาติของโลกที่ได้รับการสร้างสรรค์มาเพื่อความหลากหลาย เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เราเห็นได้จากป่า ซึ่งประกอบด้วย ไม่นานาพันธุ์ และสัตว์น้อยใหญ่นานาชนิด อันส่งผลให้ป่าสง่างามและมีเสน่ห์

ธรรมชาติของมนุษย์ก็คงไม่แตกต่างจากธรรมชาติโดยทั่วไป ที่ประกอบไปด้วยคนต่างเพศ ต่างผิว ต่างเผ่าพันธุ์ และต่างความรู้ ความสามารถ มีอาชีพ หรือการดำรงชีพแตกต่างกัน แต่ทุกคนทุกอาชีพต่างก็เอื้อประโยชน์แก่กันและกัน

การเรียนรู้ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา การมองเห็น การได้ยิน การเรียนรู้ การพูด/ภาษา พฤติกรรม ออทิสติก หรือพิการซ้ำซ้อนก็ตาม ถือว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างยิ่ง เพราะต่างคนก็ต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเขาจะได้ฝึกคิดรวมนั้น ทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เขาก็จะได้คิดแก้ปัญหา และพัฒนาสังคมร่วมกันต่อไป

ว่าที่ร้อยโท



(กวี เพ็งศรี)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น เป็นบทสรุปที่ชัดเจน ในความพยายามที่จะสร้างความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นความฝันที่เป็นจริง ที่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ในสังคมโรงเรียนประถมศึกษา และได้รับการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต เพื่อก้าวสู่ความหวังและความฝัน

ของคนทั้งมวลที่จะให้การศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา แต่ความเป็นจริงที่ปรากฏในขณะนี้ ยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่ยังขาดโอกาสในการศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม

**“เด็กทุกคนมีสิทธิและ
ความเสมอภาคในการศึกษา
เด็กทุกคนต้องได้รับการ
ปกป้องคุ้มครองสิทธิ และ
ได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน...”**

จากประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มต่าง ๆ ที่ผ่านมาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดระยะเวลา 15 ปี ชี้ให้เห็นว่า บนเส้นทางที่จะให้ความหวังและฝันเป็นจริงนั้น ยังมีปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดอีกหลายประการ ยังมีประเด็นคำถามอีกมากมายที่ยังรอคำตอบ คงมิใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่ทุกคนในสังคมต้องร่วมมือช่วยกัน สร้างความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษา และเมื่อถึงวันนั้น...วันที่เด็กทุกคนได้รับการศึกษา ได้รับการพัฒนา ไม่ว่าจะรูปแบบใด...โดยใคร...วันนั้น คือวันที่ฝันเป็นจริง...

บรรณานุกรม

- การประถมศึกษาจังหวัดแพร่, สำนักงาน. รายงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
วัยเรียนตามบ้าน ปีการศึกษา 2541 โครงการครูอาสาสอนเด็กพิการ
วัยเรียนตามบ้าน.แพร่ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2542. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัย การศึกษา
แนวโน้มแห่งความเป็นไปได้ของการจัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : 2529 อัดสำเนา.
- _____,สำนักงาน. ปฏิรูปการศึกษาไทยสู่พหุวัฒนธรรมอย่างมีหวัง. กรุงเทพฯ : 2543.
- _____,สำนักงาน. แผนดำเนินการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีงบประมาณ
2535-2539. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- _____,สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย,
ม.ป.ป.
- _____,สำนักงาน. "รายงานสรุปสาระการประชุม ร่วมคิด ร่วมทำ นำคุณภาพ
สู่การเรียนร่วม". กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543.
- _____,สำนักงาน. รายงานการวิจัย การจัดการเรียนร่วม : มุมมองจาก
ผู้ปฏิบัติจริง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543.
- _____,สำนักงาน. แนวทางพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543.
- _____,สำนักงาน. กระบวนการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2543.
- _____,สำนักงาน. รายงานการจัดการศึกษาพิเศษโครงการพัฒนารูปแบบ
การจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ. กรุงเทพฯ
: ม.ป.ป. อัดสำเนา.

-,สำนักงาน. รายงานการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2533 โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
-,สำนักงาน. รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปีการศึกษา 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2542.
-,สำนักงาน. รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพฯ : ฝ่ายติดตามและประเมินผล กองนโยบายและแผน, 2539.
-,สำนักงาน. รายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ : การติดตามนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่นักเรียนจบระดับประถมศึกษาและที่ออกกลางคัน ก่อนจบระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : 2542.
-,สำนักงาน. รายงานสรุปการดำเนินงานโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534). กรุงเทพฯ : งานส่งเสริมการศึกษาพิเศษในระดับประถมศึกษา กองวิชาการ 2534. อัดสำเนา.
-,สำนักงาน. สภาพการดำเนินงานการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ, 2532. อัดสำเนา.
-,สำนักงาน. สรุปการดำเนินงานโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539). กรุงเทพฯ : ด้านส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา, 2540. อัดสำเนา.
- นิลบล ฑูรานุภาพ. การประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.

คณะที่ปรึกษา

1. นายชลอ กองสุทธิใจ
เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. นายติลก พัฒน์วิชัยโชติ
รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. นายอุบล เล่นวารี
ผู้อำนวยการสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
4. นางสาวอรุณี สุภสุข
นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
5. นางพวงเพชร กันยาบาล
นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

นางสาวสิริมา หมอนไหม
นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

รูปเล่ม

นางสาวสิริมา หมอนไหม

ปก

นายสุวิทย์ บู่ทอง

ภาพปก

เด็กชายศิริฤกษ์ เดชาศิลป์ชัยกุล
เด็กชายศิริโรจน์ แยมชัยมงคล
โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ



๔. แต่พอตอนดึกไปตามให้หลานมาเรียน
เกิดตามรู้สึก มีความสุข ดีใจที่สุด
ถึงหลวงพ่อพิการ แต่ก็ได้ถูกทอดทิ้ง
ยังมีคุณครู ยังมีเพื่อน ช่วยแนะนำดูแลเอาใจใส่
แต่ให้ตรอมตรวนกับใจแล้วละ... ๓๓
รากใจอย่า ปล่อยทิ้งของเขาลูกคนรัก จันทน์

